ВЫДАННЕ АСВЕТНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Настаўніцкая газета

№ 97(5279)
Субота, 25 жніўня 2001 года

Выходзіць з 20 снежня 1945 года

Кошт у розніцу — 80 руб.

Вышэйшая школа

Пацвярджэнне міжнароднага ўзроўню

Прафесіяналізм беларускіх выпускнікоў прызнаны на міжнародным узроўні

Моц пазіцыі беларускай індустрыі шмат у чым абумоўлена выключна высокім узроўнем падрыхтоўкі інжынерна-тэхнічных кадраў, укараненнем навуковых распрацовак вышэйшай школы ў вытворчасць, устойлівай сувяззю паміж адукацыяй, навукай і вытворчасцю.

Вялікая заслуга ў гэтым належыць Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміі, на аўтатрактарным факультэце якой вось ужо паўстагоддзя ажыццяўляецца навучанне студэнтаў па ўсіх асноўных аўтамабільных спецыяльнасцях.

Політэхнічная акадэмія рыхтуе інжынераў і эканамістаў аўтамабільнай прамысловасці для многіх краін Еўропы, Азіі, Паўднёвай Амерыкі.

Гэтыя факты ляглі ў аснову ідэі стварэння ў БДПА інтэлектуальнага аб'яднання, якое зможа каардынаваць у Рэспубліцы Беларусь інжынерна-тэхнічную, адукацыйную дзейнасць у галіне аўтамабільнай тэхнікі, развіваць міжнародныя сувязі. Так, АТФ і ўпраўленнем міжнароднага супрацоўніцтва БДПА была заснавана Акадэмічная аўтамабільная асацыяцыя (ААА) — няўрадавая, некамерцыйная арганізацыя. Яна заклікана аб'ядноўваць выпускнікоў БДПА — інжынераў, вучоных, выкладчыкаў, а таксама студэнтаў і іншых зацікаўленых асоб, дзейнасць якіх звязана з вытворчасцю, даследаваннем і эксплуатацыяй аўтатранспартнай тэхнікі.

Першым крокам у станаўленні ААА сталі кантакты з Міжнароднай федэрацыяй аўтамабільных інжынераў FISITA. Заснаваная ў Парыжы ў 1948 годзе, яна з'яўляецца дабрачыннай арганізацыяй, якая аб'ядноўвае падобныя таварыствы ў 32 краінах.

Міжнародная федэрацыя робіць усё для падтрымкі адукацыі і прафесійнага развіцця інжынерных кадраў, асабліва студэнтаў і маладых дыпламаваных спецыялістаў. Так, нядаўна яна стварыла Міжнародную праграму студэнцкага абмену, Маладзёжны кангрэс FISITA і Студэнцкі конкурс FISITA і інш.

Чарговае пасяджэнне Савета Міжнароднай федэрацыі адбылося летам гэтага года ў рамках 8-га Еўрапейскага аўтамабільнага кангрэса ў г.Браціслава (Славакія). Прадстаўнікі Акадэмічнай аўтамабільнай асацыяцыі БДПА былі таксама запрошаны на гэтыя пасяджэнні.

На заключным пасяджэнні Савета FISITA першым пытаннем парадку дня стаў разгляд заяўкі Акадэмічнай аўтамабільнай асацыяцыі БДПА Рэспублікі Беларусь аб уступленні яе ў FISITA. На гэтым пасяджэнні была прадстаўлена поўная інфармацыя аб нашай краіне, яе аўтамабільнай прамысловасці і навуцы вышэйшай школы.

Ад 32 незалежных экспертаў краін-удзельніц кангрэса атрыманы добразычлівыя водгукі аб Акадэмічнай аўтамабільнай асацыяцыі Беларускай дзяржаўнай політэхнічнай акадэміі. Аднадушна яна была прынята ў FISITA. Рэктар БДПА, прафесар Барыс Міхайлавіч Хрусталёў абраны ў склад камітэта па адукацыі сусветнай асацыяцыі аўтамабільных інжынераў.

Васіль ПРАКОП'ЕЎ.

Сярэбраны медаль Аляксандра Кухарэнкі



Прыемная вестка прыйшла днямі на Віцебшчыну. Выпускнік Лужаснянскай гімназіі для адораных дзяцей Аляксандр Кухарэнка на міжнароднай алімпіядзе па біялогіі, якая праводзілася ў Бельгіі, заваяваў сярэбраны медаль. За гэтай перамогай — карпатлівая праца не толькі самога Сашы, але і яго настаўніка Ларысы Аляксандраўны Казубовіч.

Гэтае лета для юнага біёлага ўдвайне знамянальнае: ён ужо стаў студэнтам Беларускага дзяржаўнага універсітэта, выбраўшы спецыяльнасць біятэхнолага.

НА ЗДЫМКУ: Саша Кухарэнка са сваёй настаўніцай Ларысай Аляксандраўнай Казубовіч.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БЕЛТА.

Запазычылі замежны вопыт,

або Статус каледжаў на Беларусі

Слова "каледж" пачало ўжывацца ў нас параўнальна нядаўна, калі на заходні ўзор сталі пераймяноўваць вучылішчы. Так, першая ластаўка (Вышэйшы каледж сувязі) з'явілася ў 1993 годзе на аснове аб'яднання чатырох навучальных устаноў. Самай апошняй навіной стала паяўленне ў даведніку сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў за 2001 год інфармацыі пра Юрыдычны каледж БДУ... Зараз толькі ў Мінску можна налічыць 13 каледжаў, 3 з якіх вышэйшыя.

Але калі ў Англіі і ЗША каледж — гэта пераважна вышэйшая, і толькі ў некаторых штатах і графствах сярэдняя навучальная ўстанова, то ў Расіі і Беларусі яна пераважна сярэдняя. Аднак, як, напрыклад, у Англіі, існуе сістэма рэгіянальных каледжаў, звязаных з Кембрыджскім або Оксфардскім універсітэтамі, так і на Беларусі ёсць спробы наладзіць пераемнасць такіх сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў з ВНУ.

Наш пазаштатны карэспандэнт узяў інтэрв'ю ў дырэктара Мінскага дзяржаўнага педагагічнага каледжа № 2 імя М.Танка Мікалая Мікалаевіча Палешчука, з імем якога звязаны многія цяперашнія змены ў гэтай навучальнай установе і рэалізацыя новых праектаў.

— Мікалай Мікалаевіч, у сувязі з чым узнікла неабходнасць пераймяноўваць вучылішча ў каледж?

— У гэтым выпадку мы гаворым пра сусветную практыку: мяняецца не проста назва, мяняецца статус. Каледж — гэта, я б сказаў, больш высокі ўзровень сярэдняй спецыяльнай навучальнай установы, якая прадугледжвае, паводле статута, спалучэнне двух узроўняў: вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай школы. Як гаварыў у адным з нумароў "Настаўніцкай газеты" міністр адукацыі В.Стражаў, мы становімся бліжэй да ВНУ. Аднак я маю свой пункт гледжання наконт надання вучылішчу статусу каледжа ў рэгіёнах. Я лічу, што вышэйшую адукацыю трэба набліжаць іншым спосабам. У рэгіёнах трэба ствараць не вышэйшыя каледжы, а філіялы ВНУ, таму што стварыць вышэйшую школу — не так проста: патрабуюцца кадры, а ў рэгіёнах мала кандыдатаў навук.

— Скажыце, што змянілася з атрыманнем статусу педкаледжа?

— З аднаго боку, агульны вучэбны план застаўся ранейшым. Але ў нас пачалі працаваць навуковыя работнікі і з'явіўся дагавор аб супрацоўніцтве з універсітэтам (гэта і скарочаны тэрмін навучання нашых выпускнікоў, і абмен кадрамі), мы распрацавалі шэраг індывідуальных вучэбных планаў, якія з'яўляюцца пралангіраванымі, гэта значыць прадугледжваюць далейшае навучанне ў вышэйшай школе. У нас ёсць прадметы, якія выкладаюць работнікі ВНУ і якіх няма ў звычайных сярэдніх спецыяльных навучальных установах. Змяніліся і падыходы да вучэбна-адукацыйнага працэсу. Мы пачалі больш увагі ўдзяляць пытанням якасці адукацыі, праводзім адпаведны маніторынг, ужо заняліся праектаваннем вышэйшага каледжа. На семінары мы з вучонымі-спецыялістамі па праектаванні і мадэляванні новых тыпаў навучальных устаноў абмяркоўвалі гэтую тэму. Вядома, неабходна мець больш аўдыторый, і ў бліжэйшай перспектыве мы будзем надбудоўваць чацвёрты паверх, рабіць прыбудову для сталоўкі і г.д. Гэта дасць павелічэнне плошчы на 30 працэнтаў. Цяпер мы актыўна займаемся навуковымі пытаннямі педагагічнай дзейнасці студэнтаў: напісаннем дыпломных работ (раней у практыцы была толькі здача дзяржаўных экзаменаў), ствараем сумесныя кафедры з універсітэтам.

— За гісторыю свайго існавання з 1921 года каледж мяняў сваю назву пяць разоў. Ці будуць яшчэ змены? Ці можаце вы прэтэндаваць на званне вышэйшага каледжа?

— На жаль, трэба адзначыць, што мы самі прысвоілі званне правапераемніка Мінскага педагагічнага тэхнікума, які быў створаны ў 1921 годзе. Фактычна ж па дакументах і рашэннем Саўміна наша біяграфія пачалася з 1965 года. А каб стаць вышэйшым, мы маем сур'ёзныя падставы. Нават больш за тое — зрабіць гэта вымушае жыццё. Цяпер, каб атрымаць спецыяльнасць "Педагогіка і псіхалогія дашкольная", трэба вучыцца 4 гады ў каледжы, а потым яшчэ тры з паловай у інстытуце, каб атрымаць вышэйшую адукацыю. Я лічу, што вучыць столькі часу прафесіі "выхавальнік" — вельмі дорага для дзяржавы. Таму менавіта па гэтай спецыяльнасці мы перш за ўсё і будзем выходзіць на вышэйшы каледж. Так, пасля дзевяці класаў за 3 гады вучні змогуць атрымаць сярэднюю спецыяльную адукацыю і за два дадатковыя — вышэйшую, а пасля адзінаццаці класаў — за 2 гады і 8 месяцаў. Мы будзем рабіць такую заяўку ўжо ў наступным годзе. Адной з нашых мэт з'яўляецца стварэнне такой навучальнай установы, у якой бы была ступень вышэйшай адукацыі.

— А што трэба пераадолець, каб атрымаць статус вышэйшага каледжа?

— Неабходна прайсці атэстацыю і акрэдытацыю. Але для гэтага яшчэ трэба атрымаць дазвол.

— А што для гэтага неабходна?

— Патрэбны кадры — выкладчыкі, якія маюць кандыдацкую ступень. У нас ужо ёсць людзі, якія вучацца ў аспірантуры, я сам — суіскальнік і збіраюся абараняць дысертацыю. Акрамя таго, неабходна база: навукова-педагагічная бібліятэка, моцная інфармацыйная база (больш магутныя камп'ютэры) — гэта значыць трэба падцягваць увесь спектр нашай дзейнасці, пачынаючы ад матэрыяльнага забеспячэння і заканчваючы навукова-педагагічнымі кадрамі.

— Якія ж патрабаванні вы прад'яўляеце пры прыёме на працу?

— Выкладчык павінен мець вышэйшую адукацыю. Акрамя таго, ён павінен вучыцца або паступіць у аспірантуру ці магістратуру.

— Чым вы можаце зацікавіць навуковых супрацоўнікаў?

— Мы плацім столькі ж, колькі ў ВНУ, а таксама — 50 працэнтаў надбаўкі.

— З набыццём статусу вышэйшага каледжа ці зменіцца сістэма адзнак? Цяпер, наколькі я ведаю, выкарыстоўваецца школьная сістэма.

— Будзе школьна-універсітэцкая сістэма. Поўнасцю ад школьнай мы не адмовімся. Застанецца тая ж кантрольна-ўліковая сістэма, таму што мы рыхтуем да працы ў школе, дзе існуюць адзнакі, і мы паказваем студэнтам, як гэта трэба рабіць, якія крытэрыі прад'яўляюцца да выстаўлення адзнак, ці трэба выкарыстоўваць адзнаку як фактар заахвочвання або пакарання. Але, акрамя гэтага, у нас жа чытаюцца лекцыі і праводзяцца семінарскія заняткі, што набліжае нас да ВНУ.

— Але вы катэгарычна супраць сістэмы адзнак вышэйшай школы?

— Гэта — маё меркаванне. Безумоўна, на ўзроўні ВНУ такая сістэма — найбольш прымальная, таму што там увесь вучэбны працэс наладжаны інакш. І вучыцца лягчэй. Таму што ў большай ступені ўдзяляецца ўвага тэарэтычнаму матэрыялу і за праслуханы курс лекцый студэнты атрымліваюць залікі, а адзнакі — на экзаменах. Але я лічу, што ва ўмовах каледжа наша сістэма выстаўлення адзнак — больш зручная, таму што дазваляе лепш кантраляваць якасць ведаў навучэнцаў. Акрамя таго, пры такой сістэме лепш бачна праца куратараў, загадчыкаў. І, безумоўна, вучыцца ў нас складаней. Калі ў ВНУ практычныя заняткі займаюць 10-12 працэнтаў у год ад агульнай колькасці вучэбных гадзін, дык у нас — 40 працэнтаў, і нашы навучэнцы ходзяць на практыку кожны тыдзень.

— Я думаю, тое, што вы сказалі, не напалохае тых, хто хоча паступіць у ваш каледж. Да слова, конкурс у вас заўсёды вялікі. Можа, рэклама вашай установы ў метро і не патрэбная?

— Ну, па-першае, гэта — не рэклама, а аб'ёмная інфармацыя пра новыя спецыяльнасці і пра тое, як звязацца з каледжам. І потым: яна павышае прэстыж навучальнай установы. Па-другое, у нас не на ўсе спецыяльнасці ёсць конкурс. Так, ён вельмі маленькі на спецыяльнасць "Выкладанне музыкі і музычнае выхаванне". Але і вялікі конкурс нас таксама не радуе. Вось і сёлета было практычна 4 чалавекі на месца, а гэта азначае вялікі адсеў. Уступныя ж экзамены, як вядома, латарэя. Ёсць актыўныя, цікавыя людзі, якія сапраўды жадаюць вучыцца і маглі б стаць добрымі спецыялістамі, але з-за няведання выцягнутага пытання яны не змаглі прайсці па конкурсе. І гэта прыводзіць да сапраўднай сацыяльнай праблемы: расчаравання ў сабе, прадмеце, бліжэйшым акружэнні, школе. Я лічу, што адукацыю трэба даваць усім, а канкурэнцыя павінна быць на рынку працы, дзе будуць вызначацца лепшыя.

— Якія суадносіны мінчан і іншагародніх сярод навучэнцаў?

— Мінчан, зразумела, больш. Яны складаюць 70 працэнтаў.

— Ці створаны ўмовы для размяшчэння іншагародніх?

— На жаль, гэта праблема. Мы заўсёды лічыліся гарадской навучальнай установай. А цяпер Канстытуцыйны суд скасаваў рашэнне гарвыканкама прымаць толькі гарадскіх дзяцей. І мы аказаліся непадрыхтаванымі да прыёму іншагародніх. Каб знайсці выйсце са становішча, давялося звярнуцца да гарадскога кіраўніцтва. У выніку тры гады назад нам выдзелілі паверх у інтэрнаце № 31 ПТВ на вул. Будзённага. Летась мы нават зрабілі паверх гасцінічнага тыпу: дарожкі, лямпы, кухня, як у кватэры. Аднак нам было выдзелена толькі 75 месцаў, а трэба ў тры разы больш. Таму сацыяльнаму псіхолагу даводзіцца вырашаць разам з навучэнцамі, каму атрымаць пакоі. Першакурснікаў мы адразу папярэджваем, што месца ў інтэрнаце яны могуць атрымаць толькі з другога курса, таму што першы год, як правіла, бацькі яшчэ ў стане дапамагчы сваім дзецям, а потым пасільную дапамогу аказваем ужо мы.

— Вяртаючыся да тэмы размовы, з пераходам да вышэйшага каледжа ці змогуць, нарэшце, навучэнцы называцца студэнтамі?

— Так, мы ўжо ставім гэтае пытанне. У Расіі ўсе, хто вучыцца ў сярэдніх спецыяльных установах, з'яўляюцца студэнтамі. І калі рыхтавалі Нацыянальную канцэпцыю развіцця педагагічнай адукацыі, мы ўносілі праект, у якім гаварылася пра тое, каб падняць статус навучэнцаў сярэдніх спецыяльных педагагічных устаноў і называць іх студэнтамі. Але справа ў тым, што са змяненнем статусу неабходна павышаць і стыпендыю, а гэта ўжо з'ўляецца праблематычным. Не дапамагло нават тое, што мы адмовіліся ад гэтай надбаўкі. Аднак мы працягваем змагацца. І ўжо ёсць тэндэнцыя да замены тэрміна, таму што ў інтэрв'ю з міністрам адукацыі часта ўжываецца менавіта слова "студэнт", ды і ў дакументах яно часта пішацца.

Застаецца заўважыць, зыходзячы з уласнага вопыту, што наданне новага статусу — з'ява вельмі карысная. Навучэнцы з вялікім задавальненнем паведамляюць, што вучацца менавіта ў каледжы, а не ў вучылішчы.

Гутарыла Кацярына РАБЧОНАК, студэнтка І курса БДПУ.

Абітурыент–2001

Разрыў паміж выпускнікамі расце

Вось і завяршылася гарачая пара ўступных экзаменаў, а шэраг вышэйшых навучальных устаноў краіны ўжо падвёў вынікі. У тым ліку і Беларускі дзяржаўны універсітэт, у якім сёлета абітурыенты марылі аб шчаслівым білеце на 17 факультэтах, на якія было пададзена 6387 заяў. Кантрольныя лічбы прыёму складалі на дзённую бюджэтную форму навучання — 1850 чалавек. Праўда, некаторым абітурыентам, якія прадэманстравалі на экзаменах добрыя вынікі, але не прайшлі па конкурсе, прыёмная камісія пайшла насустрач — яны залічаны на бюджэтныя месцы звыш кантрольных лічбаў прыёму, паколькі на платнай форме навучання ім не дазваляе вучыцца іх сацыяльнае становішча.

Здолелі стаць студэнтамі 43 працэнты медалістаў, якія падалі заявы і склалі потым 48 працэнтаў ад агульнай колькасці залічаных. Сярод уладальнікаў дыпломаў з "адзнакай" толькі 25 чалавек трапілі ў лік студэнтаў са 113 абітурыентаў. У той жа час пераможцы розных узроўняў алімпіяд, ад мінскай гарадской, абласных, рэспубліканскіх да міжнародных і "Абітурыент БДУ-2001", сталі студэнтамі без выпрабавальных іспытаў — усяго іх колькасць склала 259 чалавек.

Значная колькасць выпускнікоў ліцэяў і гімназій перайшла ў іншую ступень навучання і папоўніла шэраг студэнтаў такой прэстыжнай вышэйшай навучальнай установы, якой з'яўляецца Белдзяржуніверсітэт.

Самая вялікая колькасць юнакоў і дзяўчат — больш дзесяці чалавек на месца — змагалася за права вучыцца па спецыяльнасці "Сучасная англійская мова і літаратура". Значна менш — ахвотнікаў вывучаць кітайскую мову і літаратуру, а таксама "Эканоміку" і "Сусветную эканоміку і сусветныя эканамічныя адносіны" — адпаведна шэсць з паловай і звыш пяці чалавек на месца. У залічаных на першы курс студэнтаў сярэдні бал атэстата склаў 4,77 і 4,9 па асобных спецыяльнасцях: "Хімічная экалогія", "Фармацыя", "Хімія лекавых злучэнняў", "Лячэбная прафілактычная справа".

Характэрна тое, што сёлета пры прыёме ўпершыню апрабіравалі тут дзесяцібальную шкалу ацэнкі ведаў. Гэтае нова ўвядзенне, на думку членаў дзяржаўнай камісіі, якія назіралі за ходам уступных экзаменаў, дазволіла больш аб'ектыўна вызначаць падрыхтаванасць абітурыентаў і ў пэўнай ступені знізіць іх псіхалагічную нагрузку пасля выстаўлення адзнакі. Дарэчы, толькі ў 91 выпадку была атрымана "дзесятка".

Варта адзначыць, што найвышэйшы бал на творчым конкурсе журфака атрымала наш няштатны карэспандэнт, выпускніца 141-й школы Заводскага раёна Мінска Алёна Евінка — цяпер ужо студэнтка першага курса журфака БДУ па спецыяльнасці літаратурная работа. Пажадаем жа ёй далейшых творчых поспехаў у гэтым накірунку.

Наогул 21 раз гэты бал атрымоўвалі абітурыенты, якія здавалі экзамены па прадмеце "Чалавек і грамадства", 11 "дзесятак" на пісьмовым экзамене па біялогіі і 8 — на вусным тэсціраванні па матэматыцы.

Характэрна, што найбольшая колькасць нездавальняючых адзнак атрымана па матэматыцы і біялогіі. Так, на пісьмовых экзаменах па гэтых дысцыплінах яна адпаведна складае 16 і 19 працэнтаў. Многія абітурыенты мелі слабую падрыхтоўку па геаграфіі. Узровень ведаў юнакоў і дзяўчат па рускай і беларускай мовах таксама аказаўся невысокім.

Затое прадэманстравана добрая падрыхтоўка па замежных мовах, фізіцы, хіміі. Па апошняй адзначаны багатыя веды не толькі выпускнікоў хімічнага і хіміка-біялагічнага класаў ліцэя БДУ, школ і гімназій, дзе ёсць класы з паглыбленым вывучэннем хіміі, але і выпускнікоў няпрофільных класаў і асобных сельскіх школ рэспублікі.

Але разрыў у колькасці абітурыентаў і ва ўзроўні ведаў паміж гарадскімі і сельскімі выпускнікамі працягвае расці. Так, калі пяць гадоў назад юнакоў з гарадской мясцовасці паступала ў гэтую ВНУ ў шэсць разоў больш, чым з сельскай (3996 і 606), дык у гэтым годзе гэтая лічба ўзрасла ў 11 разоў і складае адпаведна 5667 і 512 заяў.

Больш таго, у лік студэнтаў у выніку ўступных экзаменаў трапілі ўсяго 155 выпускнікоў сельскіх школ, што складае толькі 8 працэнтаў ад агульнай колькасці залічаных, і 1710 гараджан (па 30 працэнтаў ад агульнай колькасці як "гарадскіх", так і "сельскіх" абітурыентаў), а вытрымалі ўступныя выпрабаванні толькі 48 працэнтаў ад усіх, хто падаў заявы...

У прыёмную камісію паступіла 47 апеляцый. На аснове рашэнняў апеляцыйных камісій экзаменацыйныя ацэнкі абітурыентаў у 13 выпадках былі павышаны.

Алена ШАРАМЕТ, Пётр ПАЛЕСКІ.

Конкурсы

Дэбют быў удалым...

Запамінальным было лета-2001 для шасцікласніцы Мачульскай базавай школы Столінскага раёна Вольгі Ляшкевіч — яна стала дыпламанткай Рэспубліканскага конкурсу "Мой радавод. Лёс сям'і ў ХХ стагоддзі".

У конкурсе бралі ўдзел вучні базавых і сярэдніх школ, навучэнцы гімназій, вучылішчаў і тэхнікумаў, каледжаў і ліцэяў. Яго ўдзельнікі (каля чатырохсот чалавек), што з'ехаліся ў сталіцу з усіх куткоў Беларусі, не толькі складалі генеалагічнае дрэва сваіх продкаў, але павінны былі паказаць іх у падзеях гісторыі краіны. Вольга была самай юнай канкурсанткай (афіцыйныя ўдзельнікі — не ніжэй 7 класа).

Ды яна і не разгубілася — сярод 45 пераможцаў яе работа "Нашчадкі герба Налонч" пра род Ляшкевічаў прадстаўнічае журы адзначыла вельмі высока. Бо яна выкарыстала цікавыя гістарычныя звесткі пра сваіх нашчадкаў, бабулях і дзядулях, бацькоў і саякой пачынаючы ад 1600 года, запісала займальныя здарэнні, паданні і ўспаміны з жыцця продкаў. Праз прызму ўласнага светаўспрымання гістарычнае мінулае ў яе рабоце цесна пераплецена з сучаснасцю. Конкурсная работа праілюстравана гербам Налонч, выразнымі фотаздымкамі, гістарычнымі дакументамі (да прыкладу, шляхецкай граматай) і інш.

Заключнае ўрачыстае мерапрыемства па падвядзенні вынікаў і ўзнагароджанне пераможцаў конкурсу праходзіла ў адным утульным прыгожым сталічным клубе. Прысутнічалі арганізатары конкурсу, вядомыя гісторыкі, спонсары, госці з Варшавы і Гамбурга. Вольга Ляшкевіч заняла прызавое другое месца: атрымала Дыплом другой ступені, кнігу вядомага літаратара і гісторыка Уладзіміра Арлова "Адкуль наш род", дыктафон "Панасонік", падпіску на газеты "Наша Ніва" і "Раніца", часопіс "Бярозка", а таксама набор аўдыёкасет з запісамі лепшай музыкі вядомых беларускіх рок-гуртоў. За салодкім сталом пераможцы конкурсу пачаставаліся вялізным тортам пад назвай "Блізкая гісторыя". А завяршылася свята выступленнем гурта "Палац" і дыскатэкай.

У Мачуль Вольга прывезла незабыўнае ўражанне ад паездкі ў Мінск. Яна яшчэ больш зацікавілася сваімі каранямі. Бо складанне радаводу — праца многіх гадоў.

Дэбют Вольгі Ляшкевіч быў удалым, і дыпламантка будзе сур'ёзна працаваць у гэтым накірунку і надалей.

Варта адзначыць, што куратарам конкурснай работы Вольгі была яе маці — настаўніца мясцовай школы Ірына Ляшкевіч.

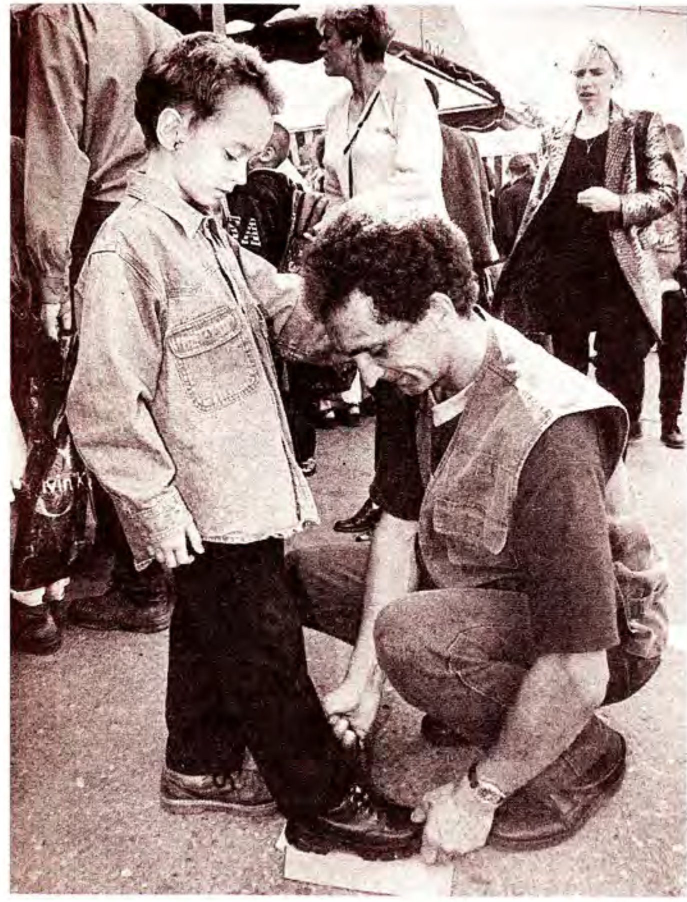
Леанід РАМАНЕНКА, выдатнік народнай асветы.

Прайшоў школьны кірмаш

На плошчы Свабоды ў Віцебску прайшоў традыцыйны школьны кірмаш, дзе бацькі змаглі купіць адзенне і абутак для дзяцей. Быў прапанаваны шырокі асартымент пісьмовых прылад — сшыткі, дзённікі, ручкі, алоўкі, ранцы. На перыяд падрыхтоўкі да навучальнага года спецыяльным рашэннем аблвыканкама на ўсе школьныя тавары былі на 5 працэнтаў зніжаны гандлёвыя надбаўкі.

НА ЗДЫМКАХ: задаволеныя новымі ранцамі вучні сярэдняй школы № 45 браты Сяргей і Саша Авечкіны; абутак сыну-першакласніку падбірае Сяргей Маркевіч.





Фота Аляксандра ХІТРОВА, БЕЛТА.

Вяртаючыся да дыскусіі

Ці трэба педагогам Беларусі маральны кодэкс?

Адразу пасля апублікавання ў "Настаўніцкай газеце" праекта маральнага кодэкса педагога і запрашэння прыняць удзел у яго абмеркаванні меў намер выказаць свае думкі, але потым вырашыў устрымацца, бо мае адносіны да гэтага праекта цалкам адмоўныя, што, несумненна, выкліча буру гневу, незадаволенасці (а мо і горш таго) у мой адрас.

Я, калі шчыра, вычытаўшы праект маральнага кодэкса педагога, чамусьці прыгадаў былыя савецкія часы і "моральный кодекс строителя коммунизма". Кодэкс будаўніка камунізму прыдумалі, апублікавалі, аднак па гэтым кодэксе ніхто не жыў, не будаваў камунізму. Гэта быў загадзя мёртвы дакумент, пра які складалі анекдоты.

Ці трэба беларускім педагогам маральны кодэкс? Вось гэтае пытанне мяне найперш хвалюе. Што ён дасць сейбітам разумнага, добрага, вечнага? Ці нельга абысціся без яго ў жыцці і працы кожнаму беларускаму педагогу?

На мой погляд, гэта надуманы, не абгрунтаваны ніякай патрэбаю дакумент. Ёсць жа дзесяць запаведзяў Божых, ёсць агульначалавечыя прынцыпы маралі, паводзін, па якіх людзі жывуць у цывілізаваных краінах.

Кодэкс, безумоўна, можна абмеркаваць, але ён будзе існаваць сам па сабе і для сябе. Няўжо дрэнна працавалі ці працуюць беларускія настаўнікі, кіраўнікі школ, што з'явілася патрэба прыдумаць кодэкс педагога? Няўжо аўтары праекта вераць у нейкую сілу будучага дакумента, быццам бы менавіта ён не дапусціць ці выжыве з нашых радоў нядобрасумленных, нядбайных, безадказных, зайздросных, схільных да парушэнняў працоўнай дысцыпліны, чэрствых людзей? Калі б маральны кодэкс педагога сапраўды меў нейкую магічную сілу, тады была б іншая справа. Але гэта — звычайная ўтопія. Дарэчы, нідзе і ніколі не даводзілася ні чытаць, ні чуць, каб маральныя кодэксы педагогаў існавалі ці то ў царскай Расіі, ці то ў іншых краінах свету.

І нарэшце. Маральны кодэкс педагога не ўмацуе матэрыяльнае становішча работнікаў асветы, аб чым сёння многа гавораць і пішуць самі педагогі, бо яны і сапраўды апынуліся ў жабрацкім становішчы, калі можна так сказаць, на задворках грамадства. Вось над чым трэба думаць тым, хто ва ўладзе, бо ў канчатковым выніку "бытие определяет сознание", а не маральны кодэкс.

Іван ГОВАР,
педагог Іўеўскай дапаможнай школы-інтэрната.

Партрэт сельскай школы

Гайна нараджае таленты

ВЯДОМА, што ў арганізацыі і ажыццяўленні вучэбна-выхаваўчага працэсу гарадскія школы знаходзяцца ў больш выгадным становішчы, чым сельскія. У іх лягчэй вырашаюцца пытанні матэрыяльна-тэхнічнага забеспячэння, кадравыя праблемы, яны маюць лепшыя ўмовы для правядзення пазакласнай работы з вучнямі. Аднак і ў сельскіх школ ёсць шэраг сваіх пераваг. Адна з іх — дабратворны ўплыў на выхаваўчы працэс навакольнай прыроды, у якой знаходзіцца школа. Тут прасцей складваюцца адносіны паміж людзьмі. У многіх сёлах і вёсках — свае звычаі і традыцыі, якія таксама садзейнічаюць выхаванню, фарміруюць у дзяцей працавітасць, беражлівасць і іншыя якасці.

Пра адну з такіх школ і пойдзе гаворка.

Лагойскі край — унікальная мясціна ў нашай рэспубліцы. Краязнаўцы сцвярджаюць, што гэта — Швейцарыя ў мініяцюры. Сапраўды, рэльеф тут — своеасаблівы: шматлікія ўзгоркі, зарослыяляснымі масівамі, у якіх пераважаюць пушыстыя беластволыя бярозавыя дрэвы ды буяе ўсялякае разнатраўе, чаргуюцца з раўчукамі і раўнінамі. Маляўнічы ландшафт характэрны для наваколля Лагойска. Каля невялікай рачулкі ў дзесяці кіламетрах ад горада размясціліся пабудовы, тыповыя для сярэдняй паласы Беларусі. Гэта — вёска Гайна. Мясцовыя жыхары лічаць, што назва вёскі і ракі паходзіць ад балтыйскага слова "айна" ("пейзаж, краявід"). У пісьмовых крыніцах Гайна згадваецца ўжо ў XV стагоддзі. У 1386 г. Гайна становіцца цэнтрам адной з парафій, заснаваных пасля заключэння Крэўскай уніі. Прыкладна ў гэты ж час вялікі князь Ягайла заснаваў тут касцёл — адзін з першых на Беларусі.

З таго часу мінула шмат стагоддзяў, змянілася некалькі пакаленняў людзей. Лёс жыхароў вёскі быў цесна звязаны з гісторыяй усяго нашага народа. Гайнаўцаў таксама закранаюць перыяды спусташальных войнаў ды разбурэнняў. Аднак працавіты і таленавіты народ ізноў станавіўся на ногі, аднаўляў сваё жыллё, гаспадарку. Вось і цяпер, у гэты нялёгкі гістарычны час, гайнаўцы ладзяць свой побыт, вырошчваюць і збіраюць ураджай.

Сёння вёска Гайна з'яўляецца адміністрацыйным цэнтрам сельскага савета. Сямігодка ў Гайне была адкрыта ў 1926 г. Двухпавярховы будынак цяперашняй сярэдняй агульнаадукацыйнай школы пабудаваны ў пасляваенны перыяд. Па тых часах падобныя школьныя памяшканні ўзводзіліся толькі ў вялікіх і вядомых населеных пунктах. Школа знаходзіцца ў маляўнічай мясціне, яе акружаюць велічныя ліпавыя і кляновыя дрэвы. На прышкольным участку растуць сад ды ягаднікі. Тут вырошчваецца розная гародніна, якая выкарыстоўваецца ў школьнай сталоўцы для харчавання вучняў.

Арганізацыяй вучэбна-выхаваўчага працэсу заняты каля 20 педагогаў і выхавальнікаў. Многія з іх працуюць творча, маюць першую або другую катэгорыі, а выкладчыца гісторыі Валянціна Аркадзьеўна Гатоўка з'яўляецца заслужаным настаўнікам.

Станоўчым момантам у жыцці школы трэба лічыць і той факт, што на працягу амаль 30 гадоў педагагічным калектывам кіраваў таленавіты педагог і арганізатар Анатоль Васільевіч Маршалаў. Цяпер гэты калектыў узначальвае Уладзімір Антонавіч Паплёўка. Нарадзіўся ён на Лагойшчыне, скончыў педагагічны інстытут імя М.Горкага, яго педагагічны стаж — 12 гадоў, тры з іх паспяхова кіруе школай.

У ёй вучыцца звыш 130 дзяцей і падлеткаў, — жыхароў вёсак Гайна, Слабада, Родзевічы. Са сцен школы выйшла цэлая кагорта настаўнікаў, урачоў, вучоных і грамадскіх дзеячаў. Імёны многіх з іх вядомыя не толькі на Лагойшчыне, але і ў іншых рэгіёнах рэспублікі. Напрыклад, у вёсцы Слабада нарадзіўся Ніл Сымонавіч Гілевіч — народны паэт, таленавіты перакладчык, вядомы літаратурны і грамадскі дзеяч. Ён паспяхова вучыўся ў Гайненскай школе. Асобныя матэрыялы пра жыццё і дзейнасць выпускнікоў школы сабраны і захоўваюцца ў школьным музеі.

"У нашай школе, — гаворыць Уладзімір Антонавіч, — навучанне і выхаванне дзяцей ды падлеткаў ажыццяўляецца галоўным чынам на ўроках у працэсе засваення асноў навук. У той жа час немалаважную ролю мы надаем дадатковай адукацыі, арганізацыі пазаўрочнай дзейнасці, занятасці вучняў карыснымі справамі". У школе створана каля двух дзесяткаў гурткоў, секцый і іншых аб'яднанняў. Вялікай папулярнасцю сярод выхаванцаў школы карыстаюцца гурткі па навучанні рукадзеллю, дрэваапрацоўцы, кветкаводству, у якіх вучні набываюць навыкі і ўменні, неабходныя ў жыцці кожнаму чалавеку.

Пад кіраўніцтвам настаўніка Фёдара Цімафеевіча Баслякова ў гуртку па дрэваапрацоўцы падлеткі авалодваюць майстэрствам вырабу розных прадметаў хатняга ўжытку. Напрыклад, яны навучыліся майстраваць кадкі, бачкі, бочкі і ўсялякі посуд рознай ёмістасці ды памераў, які выкарыстоўваецца ў школьнай сталоўцы для засолкі і захоўвання прадуктаў харчавання. Падлеткі вырабляюць і больш складаныя рэчы. Напрыклад, більярдныя сталы і прылады для гульні, мадэлі самалётаў рознай мадыфікацыі, сталы і крэслы.

З цікавасцю і ахвотай школьнікі наведваюць такія гурткі, як "Юны пажарны", "Юны сябар міліцыі", вакальна-інструментальны, вакальны і інш.

У арганізацыі і дзейнасці кожнага школьнага гуртка і аб'яднання ёсць свая спецыфіка і дасягненні. Узяць, напрыклад, турыстычны клуб "Валошка", якім на працягу шэрагу гадоў кіруе педагог-арганізатар Віктар Сяргеевіч Дубко. Гэты чалавек захоплены турызмам і краязнаўствам. Галоўнае, што да сваёй высакароднай справы ён змог далучыць амаль усіх вучняў школы сярэдняга і старэйшага ўзросту. Клуб яднае дзяцей. Ён мае свой герб, эмблему і традыцыі. Напрыклад, у Сусветны дзень турызму, 27 верасня, турызмам і краязнаўствам у школе займаюцца ўсе вучні. Турысцкія спаборніцтвы і гульні, краязнаўчыя вікторыны і алімпіяды праводзяцца ва ўсіх класах. Да іх загадзя рыхтуюцца, значную дапамогу класным кіраўнікам аказваюць актывісты клуба.

На геаграфічнай карце, якая вісіць на самым відным месцы ў турысцкім кутку клуба, адзначаны маршруты, дзе пабывалі вучні школы. Лініі вядуць ва ўсе куткі нашай рэспублікі, а таксама — у гарады краін блізкага і далёкага замежжа: Масква, Кіеў, Вільнюс, Рыга, Адэса, Смаленск, Севастопаль, Пскоў і інш. Гэта не проста паездкі. Пры распрацоўцы маршрута кожнага падарожжа ўсе ўдзельнікі старанна рыхтуюцца, вывучаюць гісторыка-культурныя і прыродныя аб'екты, а пасля вяртання дадому даюць справаздачы аб экспедыцыі.

Можа ўзнікнуць пытанне пра тое, дзе школа і вучні бяруць грошы для правядзення падобных паходаў і экспедыцый. На гэты конт Уладзімір Антонавіч адказаў, што значныя сродкі вучні зарабляюць на сельскагаспадарчых работах. Акрамя таго, дапамогу аказваюць шэфскія арганізацыі. Напрыклад, Рэспубліканскае турысцка-экскурсійнае вытворчае аб'яднанне "Белтурыст" (генеральны дырэктар Фёдар Кандрацьевіч Салянік) для патрэб школы выдзеліла 25 рукзакоў, столькі ж спальнікаў і вятровак, некалькі турысцкіх палатак і іншы рыштунак. Школе аказалі дапамогу ў набыцці паўтара дзесятка веласіпедаў. Частку патрэбнай амуніцыі школа бясплатна бярэ ў Рэспубліканскім цэнтры турызму і краязнаўства навучэнскай моладзі.

Турызм і краязнаўства ў школе наогул набылі масавы характар і пачалі выкарыстоўвацца ў выхаваўчых мэтах. Распрацавана сістэма ўліку ўдзелу школьнікаў у паходах і экспедыцыях, вызначаецца рэйтынг кожнага юнага турыста. Пры гэтым улічваюцца такія паказчыкі: колькасць дзён, праведзеных вучнем у паходах і экспедыцыях, колькасць начлегаў у турысцкіх палатках, колькасць кіламетраў, пераадоленых на веласіпедзе; якая адлегласць пройдзена пешшу і інш. Рэйтынгавая табліца змешчана ў турысцкім кутку для агляду вучняў і бацькоў. Яна рэгулярна абнаўляецца, папаўняецца новымі звесткамі. На дзень наведвання школы ў табліцы значыліся прозвішчы 61 вучня. Указаны рэйтынг. На першым месцы — імя Віталя Косціна. Пазначана, што ён прыняў удзел у 85 паходах і экспедыцыях, у якіх правёў 306 дзён і 132 начлегі, пераадолеў адлегласць даўжынёй у 15158 км, з іх 1830 км — пешшу. Дарэчы, гэты вучань сельскай школы на працягу шэрагу гадоў займае прызавыя месцы на абласных спаборніцтвах па велатурызме.

Тут жа, у турысцкім кутку, змешчаны фатаграфіі выпускнікоў школы мінулых гадоў, якія мелі высокі турысцкі рэйтынг. Зроблена кароткае апісанне (анатацыя) паходаў і экскурсій. Таму не выпадкова юныя турысты школы неаднаразова былі пераможцамі на абласных спаборніцтвах вучняў па спартыўным арыентаванні, тэхніцы пешага турызму, велатурызме і іншых відах.

У школе актыўна працуюць спартыўныя секцыі, праводзяцца спартландыі, дні здароўя, разнастайныя спаборніцтвы і іншыя аздараўленчыя мерапрыемствы. Актыўную дапамогу ў гэтым школе аказвае Лагойскі раённы аддзел спорту і турызму ды яго кіраўнік Алег Леанідавіч Качан.

Дзейнічае ў школе і турысцка-краязнаўчы летнік. На працягу трох тыдняў 24 школьнікі змены адпачываюць тут, набіраюцца сіл перад новым навучальным годам. Шмат часу ў летніку адводзіцца заняткам спортам, турызмам і краязнаўствам.

Значная роля ў духоўна-маральным выхаванні дзяцей належыць гісторыка-этнаграфічнаму музею, які на працягу шэрагу гадоў узначальвае настаўніца матэматыкі Таццяна Дзмітрыеўна Кохан. Сабраны і сістэматызаваны багаты матэрыял па гісторыі вёскі, звесткі пра вядомых яе жыхароў. У прыватнасці, у гэтых мясцінах жылі Даленга-Хадакоўскі (Адам Якаўлевіч Чарнецкі) — гісторык і этнограф, вядомы паэт (XVIII стагоддзя) Ігнат Шыдлоўскі і інш.

Вялікае месца ў музеі займае раздзел сучаснага перыяду, прысвечаны абаронцам Айчыны. У ім змяшчаюцца франтавыя пісьмы аднасяльчан, пахавальныя, узнагародныя лісты, друкаваныя матэрыялы ваенных гадоў, фатаграфіі воінаў-землякоў. Тут, на пліце, напісаны імёны 186 чалавек — воінаў, закатаваных і расстраляных аднавяскоўцаў.

Адзін са стэндаў прысвечаны працаўнікам мірнага часу. Асаблівую ўвагу выклікае ў наведвальнікаў матэрыял пра першую жанчыну-трактарыстку Ганну Іосіфаўну Рыбчык.

Ёсць у музеі экспазіцыя, прысвечаная паэту Нілу Гілевічу. Тут сабраны ягоныя творы, кнігі, лісты, фатаграфіі і іншыя матэрыялы. Цяпер гэты раздзел рэканструіруецца, папаўняецца новымі матэрыяламі з нагоды 70-годдзя знакамітага земляка. Дзверы музея — заўсёды адчыненыя для наведвання.

Гайненская сярэдняя агульнаадукацыйная школа з'яўляецца адной са школ раёна, дзе актыўна ўкараняюцца метады навучання па курсе "Здаровы лад жыцця". Над гэтай задачай працуе ўвесь педагагічны калектыў. Для каардынацыі яго дзейнасці створаны і паспяхова функцыянуе савет, у склад якога ўвайшлі найбольш кваліфікаваныя і вопытныя педагогі. Вывучаюцца матэрыялы і публікацыі перыядычнага друку і аднайменнага часопіса ("Здаровы лад жыцця"). Распрацавана і ажыццяўляецца праграма, якая ўключае шырокае кола пытанняў выхаваўчага характару з улікам умоў работы школы, асаблівасцей і падрыхтоўкі вучняў. Напрыклад, для школьнікаў сярэдняга ўзросту важнымі з'яўляюцца пытанні рэжыму дня, умення правільна размяркоўваць час, санітарна-гігіенічнага характару, экалагічнага выхавання і фізічнага развіцця. У старшакласнікаў шмат увагі ўдзяляецца пытанням удасканалення асобы, сяброўства і калектывізму, шлюбу і сям'і, сямейным стасункам. Сёлета ў сакавіку па названай праблеме была праведзена педагагічная нарада, на якой настаўнікі абмяняліся сваімі напрацоўкамі, выказалі канкрэтныя прапановы, заўвагі і пажаданні. У прыватнасці адзначалі, што ў масавым і педагагічным друку гэтай праблеме ўдзяляецца мала ўвагі, не змяшчаюцца матэрыялы рэкамендацыйнага характару. Патрабуюць вырашэння і пытанні матэрыяльнага забеспячэння некаторых раздзелаў праграмы.

На педагагічнай нарадзе было прынята рашэнне ўзмацніць работу, а таксама разнастаіць формы і метады выканання праграмы, шукаць шляхі ўзаемадзеяння з бацькамі, дзяржаўнымі і грамадскімі арганізацыямі і сумеснымі намаганнямі вучыць і выхоўваць моладзь.

Мікалай ГЕРАСІМЕНКА.

Хоць пісьмо і не надрукавана

Працоўная практыка

У рэдакцыю звярнулася настаўніца Л.М.Казанцава з Салігорска з просьбай растлумачыць некаторыя аспекты праходжання вучнямі працоўнай практыкі.

На пісьмо адказвае галоўны інспектар Галоўнага ўпраўлення агульнай сярэдняй адукацыі А.А.Улога:

— Па-першае, вучэбнымі планамі агульнаадукацыйных школ на 2001-2002 навучальны год, зацверджанымі загадам Міністэрства адукацыі "Аб вучэбных планах агульнаадукацыйных школ Рэспублікі Беларусь на 2001-2002 навучальны год" ад 20.06.2001 г. № 311, прадугледжана правядзенне працоўнай практыкі ў 4, 5 — 7 класах на працягу 5 дзён па 3 гадзіны ў дзень у кожным класе (усяго па 15 гадзін), у 8 класах — на працягу 8 дзён па 4 гадзіны ў дзень (усяго 32 гадзіны) і ў 10 класах на працягу 7 дзён па 6 гадзін у дзень (усяго 42 гадзіны).

Працоўная практыка ў адзначаных класах арганізуецца па рашэнні педагагічнага савета школы. Ён вызначае тэрміны (практыка дазваляецца на працягу лета ў адпаведнасці з графікам, які распрацоўвае кожная школа), парадак і магчымасць арганізацыі практыкі зыходзячы з мясцовых умоў.

Такім чынам, як адзначана ў вучэбных планах, канчатковае рашэнне — праводзіць ці не праводзіць працоўную практыку з вучнямі — прымае педагагічны савет школы. Калі ж педагагічны савет прыняў рашэнне аб правядзенні практыкі ў поўным аб'ёме, то кожны вучань адпаведнага класа павінен адпрацаваць пазначаную колькасць гадзін, за выключэннем тых вучняў, якія вызвалены ад працы па стане здароўя. Калі ж вучань не адпрацаваў устаноўленую колькасць гадзін, дык канчатковае рашэнне наконт яго пераводу ў наступны клас прымае таксама педсавет.

Разам з тым, гэтае пытанне павінна вырашацца толькі ў індывідуальным парадку: калі вучань не прайшоў працоўнай практыкі ў летні перыяд па ўважлівых прычынах (хвароба, выязджаў на аздараўленне за мяжу і інш.), дык ён пераводзіцца ў наступны клас без адпрацоўкі практыкі. У адваротным выпадку ён пераводзіцца ў наступны клас з умовай праходжання працоўнай практыкі на працягу, напрыклад, першай чвэрці ў вольны ад асноўных заняткаў час.

Па-другое, вучэбнымі планамі агульнаадукацыйных школ на 2001-2002 навучальны год не прадугледжана правядзенне працоўнай практыкі ў 9 і 11 класах, а гэта азначае, што яна не з'яўляецца абавязковай. Рашэнне наконт правядзення практыкі, адпрацоўкі пэўнай колькасці гадзін на прышкольным вучэбна-доследным участку або на добраўпарадкаванні школы ці іншае можа прыняць толькі вучнёўскі калектыў. Як пазначана ў пісьме Л.М.Казанцавай, рашэнне аб адпрацоўцы па добраўпарадкаванні школы па 10 гадзін кожным вучнем 9 і 11 класаў было прынята на вучнёўскім сходзе, і менавіта гэта з'яўляецца падставай для прыняцця рашэння саветам школы. Парушэннем правоў дзіцяці гэта не з'яўляецца ў сувязі з тым, што рашэнне прынята дзецьмі, а савет школы гэтае рашэнне аформіў, скажам так, юрыдычна.

Асцярожна, СНІД!

Назад, да сапраўдных каштоўнасцяў

Словам можна забіць, а можна і выратаваць — напэўна, так я інтэрпрэтоўвала б ідэю, якая з'явілася падставай для правядзення нарады з прадстаўнікамі сродкаў масавай інфармацыі пад назвай "Некаторыя аспекты асвятлення праблемы ВІЧ/СНІД у рэспубліканскіх выданнях". Нараду арганізавалі Дзяржаўны камітэт рэспублікі Беларусь па друку і Рэспубліканскі цэнтр прафілактыкі СНІДу.

Калі размова ідзе пра чалавечае жыццё, дык тым больш зразумела, якая вялікая адказнасць ляжыць на сейбітах слова, з якой асцярожнасцю павінны адносіцца яны да сваёй справы. Арганізатары мерапрыемства асабліва падкрэсліваюць менавіта гэты аспект журналісцкай працы, бо ў апошні час на старонках беларускіх газет з'яўляюцца матэрыялы, аўтары якіх могуць дазволіць сабе схібіць у фактах ці скарыстацца недакладнымі дадзенымі, неабдумана, рэзка і катэгарычна паставіцца да некаторых пытанняў, зрабіць аднабаковыя высновы, што ў рэшце рэшт прыводзіць да скажэння рэчаіснасці. Як кажуць, слова — не верабей. Канешне, потым можна высветліць, дзе праўда, але калі хоць адзін чалавек паверыць той неадпаведнай інфармацыі і ў небяспечны для жыцця момант зробіць памылку, якая прывядзе яго да захворвання і смерці, — уявіце сабе, якая віна ляжа на таго, хто гэтую інфармацыю, па неахайнасці ці няведанні, выпусціў у свет.

Таму спецыялісты Рэспубліканскага цэнтра прафілактыкі СНІДу вырашылі яшчэ раз засяродзіць увагу прадстаўнікоў СМІ на асноўных момантах, звязаных з захворваннем, каб у далейшым пазбегнуць такіх пагражальных недарэчнасцей, а таксама абвергнуць ці ўдакладніць тыя скажэнні рэчаіснасці, якія былі дапушчаны ў журналісцкіх матэрыялах.

Мне здаецца, не толькі мы, журналісты, маем дачыненне менавіта да такой пастаноўкі пытання, а яшчэ абавязкова і настаўнікі. Настаўнік мае магчымасць уплываць не толькі словам, а і сваім уласным прыкладам, паводзінамі на вялікую колькасць людзей, прычым людзей у такім узросце, калі ў іх яшчэ толькі фарміруецца характар, погляды, лад жыцця, калі іх псіхіка — яшчэ даволі пластычная. Акрамя іншага, настаўнік — яшчэ і выхавальнік. І ягонае слова можа таксама як і забіць, так і выратаваць. Таму, паважаныя настаўнікі, давайце разам паразважаем, каб такім чынам і вы далучыліся да нарады.

Перш-наперш — факты: 3649 выпадкаў ВІЧ-інфекцыі зарэгістравана ў нашай краіне паводле апошніх дадзеных. Трэба памножыць гэтую лічбу на 3 ці 5, як лічаць спецыялісты, — і гэта будзе сапраўдная колькасць (для дзесяцімільённай краіны — працэнт не надта вялікі, але суцяшаць сябе гэтым нельга). Каля 80 працэнтаў у згаданых выпадках — людзі 20-29-гадовага ўзросту. З агульнай колькасці інфіцыраваных каля 80 працэнтаў — людзі, што ўжываюць наркотыкі, астатнія 20 працэнтаў атрымалі вірус праз сексуальныя зносіны. Прычым большасць з тых, хто заразіўся ВІЧ, добра ведалі, як перадаецца інфекцыя, як можна абараніць сябе. Але не зрабілі гэтага...

Адно з самых вострых, спрэчных пытанняў, якія ў сувязі з праблемай СНІДу закранаюцца ў СМІ — праблема сексуальных зносін і маральнага боку выхавання дзіцяці, у тым ліку выхавання ў навучальным працэсе. Адны лічаць, што трэба змалку даваць дзіцяці ўяўленне пра адносіны мужчыны і жанчыны, каб навучыць у выпадку пагрозы таго ж СНІДу засцерагацца. Іншыя кажуць, што такі падыход можа падштурхнуць дзіця да ранняга ўступлення ў дарослае жыццё, і такім чынам, у выхаванні трэба арыентавацца больш на маральны бок, г.зн. больш звяртаць увагу на непажаданасць і небяспечнасць ранніх і выпадковых сувязяў, на захаванне вернасці ў сям'і... Але калі ў прэсе праводзіцца рэзкае размежаванне паміж гэтымі дзвюма думкамі — атрымліваецца негарманічная і даволі скажоная карціна. "Безумоўна, устрыманне да шлюбу ды вернасць мужа і жонкі адно аднаму — лепшая абарона ад СНІДу, — кажа Лілія Мялешка, выконваючая абавязкі галоўнага ўрача Рэспубліканскага цэнтра прафілактыкі СНІДу, — але колькі пра гэта ні гавары, не ўсе згаданых правілаў прытрымліваюцца". Таму тут неабходна пэўная гнуткасць. Перш за ўсё, вядома, — маральны бок выхавання, але трэба даць інфармацыю і пра тое, як абараніць сябе ў рызыкоўнай сітуацыі, калі чалавек усё ж так ідзе на яе. На старонках газет часам выказваецца думка пра дарэмнасць карыстання прэзерватывам. Гэта падштурхоўвае моладзь адмовіцца ад яго. Але спецыялісты сцвярджаюць, што ён значна зніжае магчымасць заразіцца ВІЧ-інфекцыяй, таму недаравальнае глупства — не абараніць сябе пры выпадковай, небяспечнай сувязі. А лепш за ўсё — пазбягаць апошняй. Таксама ў СМІ прайшла "сенсацыйная" інфармацыя наконт прэпарата "Аменікум". Людзі вырашылі, што ён — панацэя. У цэнтр прафілактыкі СНІДу прыходзілі хворыя з патрабаваннем накіраваць іх на лячэнне ў Арменію, абураліся, што пакідаюць тут паміраць. Але "на сёння няма эфектыўных сродкаў лячэння ВІЧ-інфекцыі" — так сцвярджаюць спецыялісты Рэспубліканскага цэнтра прафілактыкі СНІДу. Жорстка — даваць смяротна хвораму беспадстаўную надзею на выздараўленне: расчараванне можа проста забіць.

Кажуць, што ў апошні час у нашай школе "вместо культпросвета — секспросвет". Але гэта — беспадстаўная заява. У школах на праблему СНІДу адведзена ў 9 і 10 класах па некалькі хвілін, а наконт "секспрасвету" наогул гаворкі не ідзе — дастаткова зайсці ў любую школу і запытацца ў настаўніка біялогіі, колькі часу ён прысвячае палавому выхаванню.

Усё гэта — тыя факты, якія павінны ведаць сейбіт слова. І каб слова несла выратаванне, ён павінен, перш за ўсё сам для сябе дакладна вызначыць сваю пазіцыю ў адносінах да СНІДу, да прычын захворвання, да маральнага боку праблемы.

Чаму людзі хварэюць на СНІД? Таму, што выкарыстоўваюць нестэрыльныя інструменты для ін'екцыі наркотыкаў і забываюцца на прэзерватыў? Ці можна адказаць гэтак на пытанне? Не ўсё так проста.

Звернемся зноў да статыстыкі: 80 працэнтаў хворых на СНІД ці носьбітаў ВІЧ-інфекцыі — ін'екцыйныя наркаманы, 20 працэнтаў — заразіліся ў выніку палавога кантакту. Найбольш рызыкуюць мужчыны-гомасексуалісты. Прычым у гэтыя 20 працэнтаў не ўваходзяць тыя, хто захварэў выпадкова, з-за няведання. Такіх здарэнняў — толькі адзінкі, мізэрная колькасць. Менавіта таму ўсё больш людзей і прыходзіць да высновы: СНІД — вынік ладу жыцця чалавека.

Калі чалавек памірае духоўна, дык трэба разумець, што і фізічная смерць — недалёка. Наркаманія ж і ёсць духоўная смерць. Каб дасягнуць станоўчых вынікаў у жыцці, чалавеку неабходна працаваць. І яго ўзнагарода за працу — радасць. Набытае праз намаганні дае вопыт і надае каштоўнасць выніку. Праца ўмацоўвае характар чалавека, можна сказаць, адаптуе да жыцця.

Наркотыкі — асалода без намаганняў, асалода крадзеная, прычым у самога сябе. Наркаман — злачынца перад сабой, ён парушае адвечны баланс жыцця. Ён — жывы труп, бо не трэба расказваць, як і чым жыве наркаман. Таму нядзіўна, што СНІД забірае стольках з іх. І хай не суцяшаюць сябе асобы, што ўжываюць наркотыкі кшталту "Фэнтэзі", "Экстэзі", г.зн. не ўводзяць іх унутрывенна, рана ці позна яны прыйдуць і да ін'екцый.

А як жа другая група рызыкі? Напэўна, дзіўна, старамодна зараз разважаць пра вернасць, пра тое, што любоў — гэта вялікі дар, які чалавек абагаўляе. І так жудасна здзекавацца з яго, прыраўноўваючы да шматразовага аргазму без асаблівага разбору, дзе і з кім, — недапушчальна. Гэта — злачынства і супраць сапраўднай чалавечай прыроды, бо чалавек — не жывёла.

Канешне, нехта можа паспрачацца са мною, але несумненным застаецца тое, што неўжыванне наркотыкаў і "шчыльныя звязкі кахання — самыя моцныя абаронцы супраць СНІДу". Гэта — словы з вядомага плаката, і іх трэба памятаць заўсёды. "СНІД — вынік нашага духоўнага стану", — канстатуе выконваючая абавязкі галоўнага ўрача Рэспубліканскага цэнтра прафілактыкі СНІДу Лілія Мялешка. Усё большая колькасць людзей прыходзіць да гэтай высновы.

Застаецца яшчэ праблема адносін да людзей, што заразіліся ВІЧ. Мне здаецца, асуджаць ці пазбягаць можна пэўнага ладу жыцця, а да хворых трэба ставіцца цярпліва. Як бы чалавек ні жыў, у большасці выпадкаў хвароба для яго — нечаканы ўдар. На жаль, многіх толькі пагроза смерці і прымушае задумацца над сваім жыццём. Паўстае пытанне: чаму я? І многія, разумеючы чаму, вяртаюцца да сапраўдных жыццёвых каштоўнасцей. А гэта, на маю думку, дае ім надзею. Можа, цудаў няма ў нашым жыцці толькі таму, што мы перасталі ў іх верыць?..

Вольга ЗАЙКІНА.

У Нацыянальным прэс-цэнтры

Маладзее старажытны Мсціслаў

Восьмы раз, у пачатку наступнага месяца (2 верасня), нашу краіну наведае адмысловае свята — Дзень беларускага пісьменства. Месцам яго правядзення абраны старажытны Мсціслаў.

Падрабязная гаворка пра падрыхтоўку і правядзенне Дня беларускай пісьменнасці ішла на канферэнцыі ў Нацыянальным прэс-цэнтры. Старшыня Дзяржаўнага камітэта па друку Рэспублікі Беларусь Міхаіл Падгайны засяродзіў увагу супрацоўнікаў сродкаў масавай інфармацыі (СМІ) на тым, што свята будзе азнаменавана як дэманстрацыяй друкаванай прадукцыі прадпрыемстваў айчыннай паліграфіі, так і адкрыццём помніка славутаму беларускаму друкару, вучню Францыска Скарыны — Пятру Мсціслаўцу.

З нагоды свята, падкрэсліў Міхаіл Васільевіч, дзяржава знайшла магчымасць выдаткаваць на добраўпарадкаванне Мсціслава пэўную суму сродкаў. Адным словам, праінфармаваў ён, старажытны Мсціслаў прыме шматлікіх гасцей памаладзелым, хаця і пазначаным каларытам даўніны.

Зразумела, прысутных на канферэнцыі журналістаў зацікавілі творчыя здабыткі, з якімі прыедуць у Мсціслаў калектывы шматлікіх дзяржаўных і недзяржаўных выдавецтваў, газет і часопісаў, прадпрыемстваў паліграфічнай прамысловасці.

Нягледзячы на тое, што тыраж кніг, газет, часопісаў скарачаецца (сусветная тэндэнцыя), у рэспубліцы расце лік назваў выпускаемых кніг.

Па дамоўленасці з Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь школы краіны да першага верасня атрымаюць неабходную колькасць падручнікаў, хаця нязначная частка іх будзе дадрукоўвацца.

На свята кнігі і прэсы выказалі жаданне прыехаць госці з Расіі, Украіны, Чэхіі, Малдовы і іншых краін.

Мяркуецца, што Мсціслаў перадасць эстафету старажытнаму Мірскаму замку, у якім у наступным годзе ў пачатку верасня адбудзецца аналагічнае свята.

Наш кар.

Па старонках Інтэрнэта

Дзяржсавет Расійскай Федэрацыі распрацаваў канцэпцыю мадэрнізацыі адукацыі.

Па даручэнні Прэзідэнта Расіі Уладзіміра Пуціна пры Дзяржаўным савеце Расійскай Федэрацыі былі створаны рабочыя групы, у задачу якіх уваходзіць выпрацоўка канцэпцый рэфармавання важнейшых галін эканомікі і сацыяльнай сферы. Рабочую групу па рэфармаванні адукацыі, у склад якой увайшлі кіраўнікі адпаведнага міністэрства, профільнага камітэта Дзярждумы, грамадскіх арганізацый, узначаліў старшыня ўрада Рэспублікі Карэлія Сяргей Катанандаў.

Перад калектывам была пастаўлена задача — распрацаваць выніковы дакумент, які б вызначыў стратэгію развіцця расійскай адукацыі на бліжэйшыя 10 гадоў. Абмеркаванне такога важнага пытання не замыкалася ў коле рабочай групы. У Маскве, Петразаводску, іншых рэгіёнах краіны адбыліся шматлікія сустрэчы з настаўнікамі, дырэктарамі школ, прадстаўнікамі педагагічнай грамадскасці.

Распрацоўшчыкі дакумента падкрэсліваюць, што іх мэта — не рэфармаванне дзеля рэфармавання, а пошук аптымальных шляхоў мадэрнізацыі адукацыі. Першачарговым яны лічаць стварэнне трывалай эканамічнай базы адукацыйнай галіны. Важна як павысіць эфектыўнасць выкарыстання бюджэтных сродкаў, так і значна павялічыць долю прыцягнутых пазабюджэтных рэсурсаў. Прапануецца ўнесці адпаведныя змены ў Падатковы, Бюджэтны і Грамадзянскі кодэксы з тым, каб забяспечыць спрыяльны эканамічны рэжым, стварыць умовы для гаспадарчай самастойнасці навучальных устаноў, якія сёння фактычна пазбаўлены магчымасці выкарыстоўваць заробленыя грашовыя сродкі.

У праекце дакумента таксама прадугледжваецца вырашэнне пытання размеркавання функцый паміж суб'ектамі федэрацыі і муніцыпальнымі ўладамі. Першыя павінны будуць узяць на сябе адказнасць за выплату заработнай платы настаўнікам, другія — за ўтрыманне ў належным стане адукацыйных устаноў.

На нядаўняй прэс-канферэнцыі, якая адбылася ў Петразаводску, Сяргей Катанандаў распавёў журналістам пра вынікі працы рабочай групы. Ён, у прыватнасці, падкрэсліў, што падрыхтаваны выніковы дакумент пад назвай "Адукацыйная палітыка Расіі на сучасным этапе" прадугледжвае павышэнне заработнай платы настаўнікаў да ўзроўню, сярэдняга ў прамысловасці, што сёння азначае яе павелічэнне прыкладна ў 3 разы. Зрабіць гэта трэба не пазней 2003-2004 гадоў. Работа павінна праводзіцца паэтапна, і першае павышэнне павінна адбыцца ўжо напрыканцы бягучага года. У цэлым, па словах С. Катанандава, для планаванага павышэння заробку ўсім работнікам сістэмы адукацыі патрабуецца як мінімум 100 мільярдаў рублёў. Ён сказаў, што пытанню мадэрнізацыі адукацыі будзе прысвечана спецыяльнае пасяджэнне Дзяржсавета Расійскай Федэрацыі , якое адбудзецца 29 жніўня 2001 года.

Заробкі выкладчыкам істотна павялічаць ужо ў бягучым годзе

Міністр адукацыі Расійскай Федэрацыі Уладзімір Філіпаў паведаміў журналістам, што ўжо ў IV квартале бягучага года заработная плата педагогаў узрасце ў 2, а настаўнікаў пачатковых класаў — у 2,5 разы. Як паведаміла агенцтва "РИА Новости", першапачаткова меркавалася ажыццявіць павелічэнне заробку толькі на 20%, але пасля было прынята больш радыкальнае рашэнне. Дакладная дата павышэння пакуль не ўказваецца, хутчэй за ўсё яно адбудзецца 1 лістапада альбо 1 снежня 2001 года.

Адукацыйныя ўстановы Расійскай Федэрацыі будуць аснашчаны айчыннымі камп'ютэрамі

Гэтая тэма абмяркоўвалася на рабочай нарадзе ў Міністэрстве прамысловасці і навукі, у якой прымалі ўдзел кіраўнікі прадпрыемстваў радыёэлектроннай прамысловасці.

Апошнім часам радыёэлектронная прамысловасць Расійскай Федэрацыі дасягнула значных поспехаў. Быў створаны суперкамп'ютэр з прадукцыйнасцю 1 трыльён аперацый у секунду, што дазваляе Расіі стаць у шэрагі вядучых камп'ютэрных краін, пазбавіцца тэхналагічнай залежнасці ў гэтай галіне. Расійскія прадпрыемствы здолелі наладзіць і масавую вытворчасць персанальных камп'ютэраў. Толькі ў мінулым годзе аб'ём продажу такой тэхнікі на расійскім рынку склаў 1 мільярд 400 мільёнаў долараў. Прычым 80% гэтай сумы прыпадае на камп'ютэры айчыннай зборкі, што гаворыць пра іх высокую канкурэнтаздольнасць.

Сёння вытворчыя магутнасці расійскай прамысловасці дазваляюць забяспечыць агульнаадукацыйныя ўстановы сучаснай камп'ютэрнай тэхнікай. Кіраўніцтвам Мінпрамнавукі была выказана ўпэўненасць, што дзякуючы высокай якасці, нізкім цэнам, выгодным умовам пастаўкі айчынныя вытворцы не саступяць гэты заказ замежным фірмам. Увесь комплекс задач, які ўключае пастаўку абсталявання, яго мантаж, тэхнічнае абслугоўванне і праграмнае забеспячэнне, будзе вырашацца выключна сіламі расійскіх прадпрыемстваў.

Пермскія вучні апрануць новую школьную форму

У шэрагу агульнаадукацыйных школ горада Перм вырашылі перайсці на ўласную форму адзення. Мяркуецца, што кожны клас будзе мець свой адметны колер. Напярэдадні новага навучальнага года форму вырашылі ўвесці школы 31, 43, 108. А ў сярэдняй школе № 137 дзеці ўжо некалькі гадоў наведваюць заняткі толькі ў спецыяльным адзенні. У горадзе ажыццяўляецца акцыя "Усё для школы — купім у школе", у рамках якой адбываецца распродаж школьнай формы розных мадэляў. Улады Пермі таксама прынялі рашэнне аб правядзенні конкурсу "Школьная маладзёжная мода", да ўдзелу ў якім будуць прыцягнуты мадэльныя агенцтвы і вытворцы швейнай прадукцыі.

У Стаўрапольскім краі ўводзіцца асобнае навучанне хлопчыкаў і дзяўчынак

Міністэрства адукацыі Стаўрапольскага краю вырашыла распачаць маштабны эксперымент па прымяненні ў мясцовай 131 агульнаадукацыйнай школе новых навучальных тэхналогій. Навучаць дзяцей, у прыватнасці, прадугледжваецца асобна для хлопчыкаў і дзяўчынак, што выклікала неадназначную рэакцыю грамадскасці. Большасць бацькоў падтрымліваюць гэтую ідэю, і ўжо зараз няма адбою ад жадаючых запісаць сваіх дзяцей у эксперыментальныя класы. Ухвалілі намер і казакі. Так, атаман казацкага аддзела Мінеральнаводскага раёна Алег Губенка заявіў: "Даўно трэба было гэта зрабіць. Асобнае навучанне разбурыць комплекс непаўнавартасці, пакончыць з выхаваннем асоб, якія вечна жывуць "пад пятой". У нас, нарэшце, з'явіцца шанц выгадаваць нармальных абаронцаў айчыны". Іх апаненты [illegible] пазіцыяй. Яны лічаць, што асобнае навучанне парушыць натуральнае асяроддзе ўзаемін і адмоўна адаб'ецца на псіхалагічным развіцці дзяцей.

Усё больш расіян гатовы плаціць за адукацыю сваіх дзяцей

На пачатку жніўня расійскім фондам "Грамадская думка" было праведзена апытанне, падчас якога рэспандэнтам задалі пытанне "Ці гатовы Вы дзеля адукацыі дзяцей (унукаў) плаціць, у межах вашых магчымасцей, за "сур'ёзныя матэрыяльныя выдаткі?". У параўнанні са жніўнем 1997 года, калі праводзілася аналагічнае апытанне, колькасць тых, хто згодны плаціць за адукацыю сваіх дзяцей, узрасла з 43 да 67%. Найбольшую гатоўнасць "знішчыць грошы" дзеля адукацыі дзяцей і унукаў выказалі людзі, якія маюць сярэднюю спецыяльную і вышэйшую адукацыю (адпаведна 74 і 76%), а таксама жыхары буйнейшых гарадоў (мегаполісаў) — 73%.

Работнікам адукацыі павысяць заробак, а студэнтам — стыпендыі

Кабінет Міністраў Украіны на сваім пасяджэнні 8 жніўня ўхваліў рашэнне з 1 верасня 2001 года павысіць на 15 % службовыя аклады і пагадзінную заработную плату работнікам навучальных устаноў. Як паведаміў Міністр адукацыі і навукі Васіль Крэмень, на гэтыя мэты з цэнтральнага і мясцовых бюджэтаў толькі ў бягучым годзе будзе выдаткавана 240 мільёнаў грыўняў.

На сённяшні дзень заробак выкладчыка, які мае вучоную ступень і працуе ў ВНУ III і IV ступеняў акрэдытацыі, складае 285-330 грыўняў (55-65 дол. ЗША), выкладчыка без ступені — 220-285 грыўняў (42-55 дол.ЗША), настаўніка сярэдняй школы — 140-185 грыўняў (27-35 дол.ЗША).

На пасяджэнні Урада было таксама прынята рашэнне пра павелічэнне памеру мінімальнай стыпендыі, якую атрымліваюць студэнты вышэйшых навучальных устаноў краіны. З 1 верасня яе памер будзе складаць 34 грыўні, або 6,5 дол. ЗША (зараз — 17 грыўняў). Выдатнікі, што навучаюцца ў ВНУ III і IV ступеняў акрэдытацыі, атрымаюць 53 грыўні ў месяц (зараз — 28 грыўняў). Акрамя таго, Кабінет Міністраў вырашыў заснаваць шэраг спецыяльных стыпендый для студэнтаў ВНУ, а таксама — для пераможцаў Усеўкраінскай алімпіяды па ўкраінскай мове і літаратуры.

Па матэрыялах Інтэрнэта падрыхтаваў Уладзімір МАТУСЕВІЧ.

Лета–2001

Прырода, сяброўства і добры настрой — лепшыя лекары

Скончылася 11-я летнікавая змена для дзяцей, што перанеслі анкалагічныя захворванні

Каб перамагчы захворванне, чалавек павінен не толькі прайсці медыкаментознае лячэнне, але яшчэ і псіхалагічна "адштурхнуць" ад сябе хваробу, апынуцца ў здаровай атмасферы. На гэтым і грунтуецца штогадовая праграма аздараўлення дзяцей, якія перанеслі анкалагічныя захворванні. Гэта сумесная акцыя Беларускага дзіцячага фонду і Міністэрства адукацыі.

Дванаццаць гадоў таму Дзіцячы фонд упершыню быў запрошаны ўзяць удзел у рабоце міжнароднага анкалагічнага летніка ў ЗША. Разам з прадстаўнікамі Дзіцячага фонду там пабывалі і дзесяць дзяцей. Беларускія ўдзельнікі пераканаліся ў тым, што гэта — добры вопыт, і вырашылі ўкараніць яго на сваёй радзіме.

І вось завяршыла сваю работу цяпер ужо традыцыйная ў нас летнікавая змена "Вясёлка надзеі", што дзейнічае ўжо 11 гадоў, з якіх два першыя гады праводзілася на базе санаторыя, а апошнія дзевяць — на базе вядомага беларускага дзіцячага летніка "Зубраня" на возеры Нарач. Сюды прыязджаюць 80 дзяцей 10-16-гадовага ўзросту з усёй Беларусі, якія "перанеслі анказахворванні, у стадыі рэмісіі не менш двух гадоў", — тлумачыць даверана ўрач Беларускага дзіцячага фонду Лідзія Мікалаеўна Літвіновіч, якая знаходзіцца тут увесь час адпачынку хлопчыкаў і дзяўчынак і сочыць за іх здароўем. "Мэта летніка, — працягвае яна, — аздараўленне хворых дзяцей, магчымасць псіхалагічна настроіцца на адчуванне здароўя. Мне здаецца, гэта вельмі карысна, і гэтая задума нам удалася".

Надзвычай багатае на сонца лета і цудоўная прырода (вялізнае блакітнае возера, лес, свежае паветра), а таксама сяброўства і добры настрой — цудоўныя лекары.

Кожны дзень у летніку праходзілі цікавыя мерапрыемствы для дзятвы: разнастайныя конкурсы, дыскатэкі, спартыўныя спаборніцтвы. "Хоць многім у нас і забараняюць займацца фізкультурай, — кажа Лідзія Літвіновіч, — але ж трэба дзяцей трэніраваць, даваць тую нагрузку, якая для іх аптымальная. Немагчыма зусім вызваліць чалавека ад фізкультуры, бо ён тады і хадзіць развучыцца". Калі ў здаровых дзяцей каманда атрымліваецца з аднаго атрада, то ўдзельнікі змены "Вясёлка надзеі" набіраюць яе з трох атрадаў. Часта іх каманду дапаўняюць здаровыя дзеці, якія таксама адпачываюць тут.

Вядома, той, хто перанёс анкалагічнае захворванне, адпачывае бясплатна. Бацькі робяць толькі невялікі ўзнос — 3000 беларускіх рублёў, а астатняе фінансуе дзяржава. Дадатковае харчаванне, вітаміны, сокі і іншае забяспечвае Дзіцячы фонд за кошт сваіх спонсараў. Вядома, ёсць і пэўныя цяжкасці: перапоўненая сталоўка, курэнне ў летніку, некаторыя са старэйшых дзяцей, здараецца, і выпіваюць. Да таго ж, зазначаюць арганізатары, у нейкім сэнсе было б лепш, каб дзеці "Вясёлкі надзеі" былі тут зусім адны, бо для іх створаны лепшыя ўмовы, чым для астатніх. Іншым таксама хочацца больш садавіны, падарункаў і г.д. Але ж нядрэнна і тое, што ёсць асобнае ад іншых памяшканне — на першым паверсе корпуса, акрамя дзяцей са змены "Вясёлкі надзеі", ніхто не жыве.

"Дзеці з нашых атрадаў бясплатна катаюцца на лодках і катамаранах, — расказвае даверана ўрач Дзіцячага фонду. — Іншыя павінны плаціць, а грошай часта няма. Дык нашыя дзеці бяруць тыя лодкі, адплываюць убок і садзяць іншых.

Я не ўшчуваю іх, бо разумею, што гэта — сяброўства, што яны хочуць, каб і іншым было добра. Але вельмі цяжка знаходзіць зараз спонсарскія грошы".

Шмат цяжкасцяў, яно і не дзіўна. Але галоўнае, каб былі задаволены самі дзеці. А ім тут падабаецца. Некаторыя, калі атрымліваецца, прыязджаюць зноў у "Зубраня", а тыя, хто вырас, спрабуюць сябе ў ролі важатых. І гэта — самае лепшае пацвярджэнне таго, што праграма працуе ўдала.

Вольга ЗАЙКІНА.
Здымак з архіва Дзіцячага фонду.

НА ЗДЫМКУ: малодшы атрад з "Вясёлкі надзеі" на Нарачы.

Замест рэцэнзіі

Навошта вынаходзіць веласіпед?

ВЫДАВЕЦТВА "Бестпрынт" тыражом 500 экзэмпляраў выпусціла ў 2000 г. кнігу У.Г.Асенкруга "Прававая прастора школы". Змест яе, мякка кажучы, выклікае здзіўленне. І паколькі гэтае выданне пачало распаўсюджвацца ў інстытутах павышэння кваліфікацыі педагагічных работнікаў, з гэтага вынікае, што кіраўнікі ўстаноў адукацыі прымуць, а некаторыя ўжо прынялі кнігу як кіраўніцтва да дзеяння. А ў сувязі з тым, што яе плануецца перавыдаваць у 2001 годзе, мне здаецца, нельга пакінуць без увагі тыя шматлікія недахопы і адкрытыя парушэнні дзеючага заканадаўства, якія ў ёй маюць месца. Бо, кіруючыся парадамі У.Г.Асенкруга, кіраўнікі ўстаноў адукацыі дапусцяць шэраг дзеянняў, за якія менавіта ім, а не аўтару кнігі, давядзецца несці адказнасць.

Па-першае, адразу кідаецца ў вочы, хто з'яўляецца рэцэнзентам дадзенага выдання. "Прававую прастору школы" рэцэнзуюць не спецыялісты юрыспрудэнцыі, а кандыдаты педагагічных і філасофскіх навук. Напэўна, гэта і вызначае шматлікія адхіленні аўтара ад нарматыўна-прававых актаў, якія рэгламентуюць дзейнасць сістэмы адукацыі ў цяперашні час.

Па-другое, у анатацыі ўказваецца, што "...у практычны дапаможнік уключаны рэспубліканскія нарматыўныя акты і мадэлі прававых дакументаў, якія дзейнічаюць і ўстанаўліваюць асноўныя прынцыпы арганізацыйна-педагагічнага кіраўніцтва, змест, патрабаванні, правілы, нормы, структуру, парадак функцыянавання агульнаадукацыйнай школы". Аднак аўтар дазваляе сабе вельмі фрывольна тлумачыць, а то і адкрыта змяняць прыгаданыя дакументы.

Мяне як прафсаюзнага работніка больш за ўсё зацікавіў раздзел V "Калектыўны дагавор", на якім і хацелася б спыніцца.

У тлумачальнай запісцы да макета, ці, як выказваецца аўтар, мадэлі калектыўнага дагавора ён сцвярджае, што адным з бакоў дагавора, які прадстаўляе інтарэсы работнікаў, можа выступаць савет школы. Чалавек, знаёмы з парадкам фарміравання і колам задач, якія ўваходзяць у кампетэнцыю савета школы, ніколі б такога не напісаў. Бо вышэйназваны савет камплектуецца з ліку бацькоў, вучняў і настаўнікаў на парытэтный аснове (п.1.2. Прыкладнага палажэння аб савеце агульнаадукацыйнай школы Рэспублікі Беларусь, зацв. Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь 14.02.94 г., №40). Дарэчы, гэты дакумент прыводзіцца ў кнізе Асенкруга на стар.73-77. Як жа бацькі, і тым больш вучні могуць прадстаўляць інтарэсы работнікаў школы ды з'яўляцца адным з бакоў калектыўнага дагавора?

Мадэль калектыўнага дагавора амаль у кожным пункце мае супярэчнасці з макетам і прапановамі па заключэнні калектыўных дагавораў і пагадненняў ва ўстановах і арганізацыях адукацыі (выданне 2-е, перапрацаванае і дапоўненае), зацв. 4 верасня 1996 г. Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь, №01-06/380 і 12 верасня 1996 г. Прэзідыумам Беларускага рэспубліканскага камітэта прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі, прат. №8 (далей — Рэкамендацыі).

У п.1 аўтар сцвярджае, што калектыўны дагавор заключаецца камісіяй у складзе шасці чалавек, выбранай на агульным сходзе членаў прафсаюза для вядзення калектыўных перамоў. Аднак камісія ствараецца на парытэтнай аснове з прадстаўнікоў абодвух бакоў (арт.357 Працоўнага Кодэкса Рэспублікі Беларусь), г.зн. адміністрацыі і членаў прафкама як прадстаўнічага органа працоўнага калектыву. Прадстаўнікоў ад прафкама сход выбраць правамоцны, а прадстаўнікоў ад адміністрацыі — не, таму што арт.354, ч.2 Працоўнага Кодэкса Рэспублікі Беларусь гаворыць, што "...прадстаўніцтва інтарэсаў работнікаў не могуць ажыццяўляць кіраўнік арганізацыі і яго намеснік". Прадстаўнікоў ад адміністрацыі ў камісію па распрацоўцы праекта калектыўнага дагавора загадам прызначае кіраўнік установы. Дарэчы, і сам Асенкруг прыводзіць узор такога загада на стар.200, дзе члены камісіі ад адміністрацыі прызначаюцца дырэктарам.

З вышэйсказанага вынікае і тое, што неправамоцным з'яўляецца і п.2 мадэлі Асенкруга, у якім ён сцвярджае, што "ў калектыўных перамовах адміністрацыя прызнае камісію па дагаворы адзіным паўнамоцным прадстаўніком членаў прафсаюза, якія працуюць у школе". На самой справе прадстаўляць інтарэсы членаў прафсаюза і заключаць ад іх імя калектыўны дагавор можа толькі прафсаюзны камітэт (п.5.7. Статута Беларускага прафесійнага саюза работнікаў асветы і навукі; п.1.2. дадатка №4 Рэкамендацый). П.4 сцвярджае, што калдагавор дзейнічае на працягу двух гадоў, між тым як Працоўны Кодэкс Рэспублікі Беларусь (далей — Працоўны Кодэкс) у арт.367 вызначае, што калектыўны дагавор, пагадненне заключаюцца на тэрмін, які вызначаюць бакі, але не менш чым на адзін год і не больш чым на тры гады.

У п.7.2. Асенкруг прадугледжвае правядзенне аналізу выканання калектыўнага дагавору штоквартальна, а арт.377 Працоўнага Кодэкса — не радзей аднаго разу ў паўгоддзе. Практыка ж паказвае, што часта аднаго аналізу і справаздачы перад калектывам бывае дастаткова, таму не трэба парушаць Працоўны Кодэкс.

Раздзел III. "Арганізацыя працы і павышэнне эфектыўнасці вучэбна-выхаваўчага працэсу" з'яўляецца вынаходствам аўтара. У Рэкамендацыях раздзел, які рэгулюе гэты аспект адносін паміж наймальнікам і работнікам, называецца "Прававое забеспячэнне працоўных адносін. Развіццё сацыяльнага партнёрства", што больш ёміста выражае сутнасць і прызначэнне калектыўнага дагавору. Нават калі дапусціць, што рэкамендацыі ёсць рэкамендацыі і кожнаму калектыву прадастаўляецца свабода творчасці, дык назва раздзела III, прапанаваная Асенкругам, расстаўляе акцэнты не на тым. Павышэнне эфектыўнасці вучэбна-выхаваўчага працэсу, зразумела, вельмі важны кірунак работы школы, але менавіта школы як дзяржаўнай вучэбна-выхаваўчай установы, а прызначэнне калектыўнага дагавору — рэгуляванне працоўных і сацыяльна-эканамічных адносін паміж наёмнымі работнікамі і наймальнікам, забеспячэнне цывілізаваных адносін паміж імі і прадухіленне прычын узнікнення працоўных спрэчак і канфліктаў. Тыя палажэнні, якія ўключаны ў дадзены раздзел, патрабуюць разбору.

П.1.3. — аб узгадненні з прафкамам загадаў аб накладванні спагнанняў: дэпрэміявання на 50 працэнтаў і дэпрэміявання на 100 працэнтаў.

Па-першае, дэпрэміяванне павінна ўключацца ў раздзел "Прэміяванне і аплата працы", а, па-другое, згодна з галіновым Пагадненнем, усе пытанні, якія датычацца нарміравання, аплаты і матэрыяльнага стымулявання працы, вырашаюцца наймальнікам (упаўнаважанай службовай асобай наймальніка) па ўзгадненні з адпаведным камітэтам прафсаюза (п.2.4.1.).

П.1.5. носіць агульны характар: "Вызначыць парадак і арганізаваць улік прадастаўлення і выкарыстання адгулаў". Але ж калектыўны дагавор для таго і заключаецца, каб канкрэтна вызначыць такія вось сітуацыі, упарадкаваць адносіны бакоў і не дапусціць адвольных тлумачэнняў ды падазрэнняў у калектыве.

У п.3.4. аўтар кнігі ўключае палажэнне аб магчымасці прыцягнення супрацоўнікаў да работы ў выхадныя дні са згоды прафсаюзнага камітэта, у той час як Працоўны Кодэкс адназначна дапускае прыцягненне да работы ў выхадныя дні толькі са згоды работніка (арт.142, ч.1).

У п.3.8. прапануецца ў апошні вучэбны дзень чвэрці ў распарадку прадугледжваць час для ўборкі класа і школы. Што гэта значыць? Адмяніць 1-2 урокі? Але для ўборкі ў нас ёсць прыбіральшчыкі, у функцыянальныя абавязкі якіх уваходзіць гэтая работа і за якую яны атрымліваюць заработную плату.

Часу канікул дастаткова, каб прыбраць усе памяшканні належным чынам, тым больш што ў звычайныя вучэбныя дні ніводная прыбіральшчыца ў школе вызначаных ёй 8 гадзін не адпрацоўвае.

Раздзел IV — "Нарміраванне і аплата працы".

П.1.2. і п.3.1.2. дубліруюць адзін аднаго. Апошні прадугледжвае размеркаванне нагрузкі праводзіць на сумесным пасяджэнні адміністрацыі і прафкама ў прысутнасці настаўнікаў. Але як ўяўляе сабе аўтар, і ці ўяўляе наогул, пасяджэнне адміністрацыі і прафкама ў прысутнасці 150-180 настаўнікаў (у вялікіх школах) ці нават 60-80? У выглядзе тэлеперадачы, дзе ў кожнага ў руках мікрафон? Ці тактоўна, этычна і апраўдана ўказаць чалавеку, што яму ўстанаўліваецца на наступны навучальны год толькі 18 гадзін, а не 24, таму што ёсць нейкія недапрацоўкі і парушэнні? Але ж хібы ў рабоце могуць быць наступствамі як суб'ектыўных, так і аб'ектыўных прычын: недахоп вопыту, падбор вучняў у класе і г.д. Хацелася б мне паглядзець у такой сітуацыі на самога У.Г.Асенкруга.

У п.3.1.3. прадугледжваецца згода настаўніка пры аб'ёме нагрузкі менш адной стаўкі і больш 1.5 стаўкі, а таксама тарыфікацыя гадзін навучання па магчымасці ў хатніх умовах.

Між тым, п.2.4.8, ч.3 галіновага Пагаднення, п.5.7., ч.5 Тыпавых правілаў унутранага працоўнага раскладу для работнікаў агульнаадукацыйных устаноў Рэспублікі Беларусь (ТПУПР), зацв.12.10.98 г., Правілы правядзення тарыфікацыі педагагічных работнікаў, зацв.13.07.95 г., №16-11/225, адназначна гавораць, што нагрузка менш чым на стаўку ўстанаўліваецца з пісьмовай згоды работніка. Што ж датычыцца тарыфікацыі, дык навучанне ў хатніх умовах тарыфікуецца ў агульным парадку, а не па магчымасці, калі працягваецца больш 2 месяцаў (п.95 Інструкцыі аб парадку налічэння заработнай платы работнікаў асветы ад 16.05.85 г., №94.

У п.3.2.2. абавязковае прадастаўленне метадычнага дня ўводзіцца пры нагрузцы 24 і менш гадзін, а ТПУПР, п.5.2., прадугледжвае выдзяленне аднаго дня для метадычнай работы і павышэння кваліфікацыі пры нагрузцы не больш чым паўтары стаўкі, г.зн. 27 гадзін.

П.3.2.3. мадэлі калдагавору Асенкруга прадастаўляе метадычны дзень таксама намеснікам дырэктараў, сацыяльнаму педагогу, псіхолагу і інш., хаця для іх дакладна вызначаны заканадаўствам 40-гадзінны працоўны тыдзень з двума выхаднымі днямі, іх нагрузка не тарыфікуецца, а значыць права на метадычны дзень гэтыя катэгорыі работнікаў не маюць.

У п. 3.3. агаворваюцца выпадкі прадастаўлення адгулаў. За правядзенне мерапрыемстваў, якія не ўваходзяць у службовыя абавязкі работніка, адгул рэкамендуецца даваць па магчымасці. Але прыцягненне работніка да выканання не ўласцівых яго пасадзе функцыянальных абавязкаў наогул магчыма толькі з яго згоды і кампенсацыя за гэта (выгляд і тэрмін) агаворваюцца бакамі ў абавязковым парадку.

За тры дзяжурствы на агульнашкольных мерапрыемствах у вячэрні час плануецца адзін адгул. Але школьныя вечарыны і дыскатэкі працягваюцца і 3, і 4 гадзіны, а 3 гадзіны — гэта дзённая нагрузка настаўніка. Калі ж настаўнік не з'яўляецца класным кіраўніком, дык чаму ж ён павінен мець 1 адгул за 3 дні працы, а не за кожны?

Здзіўляе такі пункт, як прадастаўленне адгулу за замену ўрокаў без аплаты. У якіх выпадках такая замена магчымая? Калі замяняецца работнік, які адсутнічае на законных падставах, дык такая замена аплочваецца; калі замена ажыццяўляецца са згоды паміж работнікамі з дазволу адміністрацыі, дык гэта — асабістая справа работнікаў, як яны разлічацца адзін з адным. Прычым тут адгулы па лініі школы?

Адзін адгул за месяц прапануецца даваць жанчынам, якія маюць дзяцей (г.зн. практычна ўсім працаўнікам школы), і 3 дні — за работу без бальнічных лісткоў на працягу навучальнага года. Добрая справа, але за чый кошт будуць прадастаўлены гэтыя дні? Адсутнасць работніка на рабочым месцы дзяржава не аплочвае, інакш любая рэвізія, выкрыўшы падобны факт, зробіць вылічэнні з зарплаты і пакарае бухгалтара. Дадзенае палажэнне патрабуе абавязковага ўдакладнення, за кошт якіх сродкаў будуць прадастаўляцца адгулы: за кошт матэрыяльнай дапамогі ўстаноў (бо прыбыткаў у бюджэтнікаў няма) ці без захавання зарплаты.

П.3.4. устанаўлівае даплаты за работу ў неспрыяльных умовах. Тут неабходна адзначыць, што пералік пасад і прафесій, якія даюць права работнікам мець такія даплаты, — няпоўны, а памеры даплат павінны ўстанаўлівацца не калектывам, а згодна са шкалой, вызначанай у Методыцы правядзення атэстацыі працоўных месц па ўмовах працы, зацв. Міністэрствам працы Рэспублікі Беларусь 4.09.95 г., №74, у рэдакцыі 26.05.2000 г., №80, і налічвацца не ў працэнтах да мінімальнай заработнай платы, а ў працэнтах да тарыфнай стаўкі 1 разраду за кожную гадзіну працы ў шкодных і цяжкіх умовах.

У гэты ж раздзел уключана некальні агульных фраз аб устанаўленні надбавак чатыром катэгорыям работнікаў, хаця стымулюючыя сродкі (прэміі і надбаўкі) павінны размяркоўвацца згодна з Палажэннем аб матэрыяльным стымуляванні працы, зацверджаным кіраўніком па ўзгадненні з прафсаюзным камітэтам пасля яго ўхвалення на агульным сходзе працоўнага калектыву, якое з'яўляецца неад'емнай часткай калектыўнага дагавору.

Раздзел VIII мадэлі У.Г.Асенкруга датычыцца арганізацыі адпачынку, умацавання здароўя супрацоўнікаў і членаў іх сем'яў.

І адразу ж, у п.1.1., аўтар неправамерна выключае з кола работнікаў, якія маюць права на працоўны адпачынак, сумяшчальнікаў. Тлумачэнне Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь ад 26.10.98 г., №88 вызначае, што асобам, якія працуюць па сумяшчальніцтве, прадастаўляюцца штогадовыя аплочваемыя адпачынкі па рабоце, якая сумяшчаецца, або выплочваецца кампенсацыя за нявыкарыстаны адпачынак пры звальненні.

Далей аўтар няправільна падае працягласць працоўных адпачынкаў асобных катэгорый работнікаў. Намесніку дырэктара па гаспадарчай частцы, сакратару-машыністцы належаць дадатковыя дні адпачынку за ненарміраваны працоўны дзень згодна з пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь №21 ад 30 мая 2000 г., якія суміруюцца з асноўным мінімальным адпачынкам у 21 дзень. Згодна з гэтым дакументам, намесніку дырэктара па гаспадарчай частцы прадастаўляецца адпачынак не 28, а 35 каляндарных дзён, а сакратарумашаністцы — 29.

А вось прыбіральшчыцы, вахцёры, вартаўнікі, сантэхнікі, слесары ідуць па агульных правілах, і працягласць іх працоўнага адпачынку — 21 каляндарны дзень, а не 28.

П.1.7. аб выплаце адпускных за 1 дзень да адпачынку супярэчыць арт.176 Працоўнага Кодэкса, у якім вызначана, што сярэдні заробак за час працоўнага адпачынку павінен быць выплачаны не пазней, чым за два дні да пачатку адпачынку.

Палажэнне аб прэміяванні работнікаў школы — выразна слабае. У.Г.Асенкруг чамусьці прапануе ажыццяўляць прэміяванне за кошт працэнтаў планавага фонду заработнай платы, які застаўся пасля ўстанаўлення надбавак за высокія творчыя дасягненні ў працы, выкананне асабліва важных і тэрміновых работ.

Аднак, згодна з дадаткам 1 пастановы Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь №6 ад 21.01.2000 г., фонд надбавак і фонд прэміявання — розныя фонды. Першы складае 10 працэнтаў планавага фонду заработнай платы ўстановы, другі — 20 працэнтаў фонду заработнай платы, і пераразмеркаванне грашовых сродкаў аднаго фонду на карысць другога не дапускаецца. Ва ўстанове павінна быць распрацавана або палажэнне аб матэрыяльным стымуляванні працы, якое ўключае раздзел аб прэміяванні і раздзел аб устанаўленні надбавак, або асобнае палажэнне па кожным фондзе.

Палажэнне аб фондах зацвярджае не прафсаюзны камітэт, а кіраўнік установы па ўзгадненні з прафкамам (п.2.9. дадатка №1 да пастановы Мінпрацы Рэспублікі Беларусь №6 ад 21.01.2000 г., п.2.4.2. галіновага Пагаднення).

Павышэнне базавай прэміі, калі такая ўстанаўліваецца сходам працоўнага калектыву, праводзіцца ў працэнтных суадносінах не да мінімальный заработнай платы, як сцвярджае Асенкруг, а па рашэнні калектыву альбо да стаўкі заработнай платы (службовага акладу), альбо да ўсёй вучэбнай нагрузкі. А ўстанаўленне надбавак праводзіцца толькі ад службовага акладу. У палажэннях абавязкова павінен быць указаны тэрмін, на які надбаўка ўстанаўліваецца.

Сумы прэмій, утрыманыя за парушэнні (п.7) сапраўды паступаюць у распараджэнне адміністрацыі, але размяркоўваюцца не адзінаўласна кіраўніком установы, а па агульным правіле: у адпаведнасці з Палажэннем, па ўзгадненні з прафсаюным камітэтам.

Зусім незразумела, што ж такое адміністратыўная частка прэміі, пра якую Асенкруг вядзе гаворку ў п.10.3.

Усе палажэнні, як і калектыўны дагавор, на сходзе працоўнага калектыву не проста абмяркоўваюцца, а павінны быць ухвалены, пра што робіцца адпаведны запіс ва ўсіх дакументах.

І апошняе. Азнаёміўшыся з гэтым раздзелам кнігі У.Г.Асенкруга, міжволі задаеш пытанне: "Навошта вынаходзіць веласіпед, калі ён даўно прыдуманы?". А калі бярэшся ствараць нешта новае, дык нарматыўную базу трэба вывучыць дакладна і дасканала, каб не падвесці тых, хто давярае друкаванаму слову.

А.ВЯНЦКОВІЧ,
загадчык аддзела прафесійнай абароны і аховы працы Гродзенскага абкама прафсаюза работнікаў адукацыі і навукі.

Рэстаўрацыя ў Нясвіжы



Архітэктурна-археалагічныя даследаванні палацава-паркавага ансамбля XVI-XVIII стагоддзяў на прадмет яго далейшай рэстаўрацыі вядуцца пад патранажам Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь у Нясвіжы. Генеральным падрадчыкам работ выступае "Мінскграмадзянпраект". Пры архітэктурным зандажы сцен, археалагічных раскопках на тэрыторыі палаца знойдзены невядомыя надпісы над праёмамі дзвярэй і вокнаў, а таксама прадметы керамікі, манеты.

НА ЗДЫМКУ: дырэктар Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж" Валерый Сталярчук, кіраўнік археалагічных работ старшы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Рэспублікі Беларусь Андрэй Мяцельскі і дацэнт Беларускага дзяржаўнага педагагічнага універсітэта імя М.Танка археолаг Леанід Калядзінскі падчас абмеркавання ходу работ.

Фота Аляксандра ДЗІДЗЕВІЧА, БЕЛТА.

Паэтычны каляндар

Слынны сын Украіны

Украінская дыяспара, якая налічвае ў нашай краіне 390 тысяч чалавек, у гэтыя дні адзначае 145-годдзе з дня нараджэння знакамітага Івана Франко (1856 — 1916), які яркім мастацкім словам усё сваё свядомае жыццё змагаўся за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне паднявольнага народа.

Пра долю і місію творцы ў цяжкі для Бацькаўшчыны час ён арыгінальна выказаўся ў паэме "Лісова ідилія" ("Лясная ідылія"):

Ах, друже мій, поет сучасний —
Він тим сучасний, що нещасний.
Поет — значить, вродився хорим,
Болить чужым і власним горем.

Вечар, прысвечаны Івану Франко, неўзабаве ў Доме дружбы ў Мінску правядзе таварыства "Беларусь — Украіна", узначаленае міністрам адукацыі Рэспублікі Беларусь Васілём Іванавічам Стражавым. Будуць гучаць творы генія ў арыгінале і ў перакладзе на беларускую мову.

Васіль ЖУКОВІЧ,
сябра рады таварыства "Беларусь — Украіна"

Іван ФРАНКО

Ой ты, дзяўчына, — цвет, водар гаючы!
Што ж тваё сэрцайка — з ружаў калючых?
Вусначкі ціхія, нібы малітва.
Што ж тваё слова — як вострая брытва?
Вочы валодаюць сілаю чараў,
Чараў, што ў сэрцы натвораць пажараў.
Ох, твае вочы цямней за ночы.
Хто ў іх загледзіцца, й сонца не схоча!
Што ж твая ўсмешка сэрца мне раніць,
Сэрца бянтэжыць, сэрца тыраніць?
Ой ты, дзяўчына, — святлейшая з зорак!
Ты — мае радасці, ты й маё гора!
Зачараваны, пакахаць цябе мушу,
Цябе кахаючы, загублю душу.

На рацэ вавілонскай

На рацэ вавілонскай — і я там сядзеў,
На разбітую арфу панура глядзеў.
І з мяне вавілонцы глуміліся там:
"Пра Кармель, пра Сіён заспявай штосьці нам!"
"Пра Сіён? Пра Кармель? Іх заціх славы гром:
На Кармелі — пустыня, у Сіёне — разгром!
Не, вам іншую песню цяпер падару:
Я рабом нарадзіўся, рабом і памру;
Паявіўся на свет я пад свіст бізуноў,
Рос у рабстве ліхіх чужаземных паноў.
Прывучыўся баяцца тых, што чыняць прыгнёт,
І з усмешкай глядзець, як мой церпіць народ.
Мой настаўнік быў пёс, што на лапкі ўстае,
Што руку ліжа тую, каторая б'е.
Хоць і ўзрос, быццам кедр, што вянчае Ліван,
А душа мая — нібы паўзучы бур'ян.
Хоць і путаў не меў на руках, на нагах,
Ды нашу ў сваім сэрцы нявольніцкі страх.
Пра свабоду хай мрояй душа ажыла б,
Ды крывёю я — раб! Ды і мозгам я — раб!
Вавілонскія жонкі! Як можна хутчэй,
На мяне не зірнуўшы, сыходзьце з вачэй,
Каб не ўпала праклянце маё на ваш плод,
Не прыйшлося б рабом надзяліць ваш народ!
Вавілонскія дзевы! Трымайцеся вы,
Сэрцам вашым не дайце крануцца, жывым,
Долю каб не азмрочвала потым журба
З думкай цяжкай такой: "Пакахала раба".

1915

Пераклад з украінскай Васіля ЖУКОВІЧА.

Праграма тэлеперадач на тыдзень

ПАНЯДЗЕЛАК, 27 ЖНІЎНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00 (з сурдаперакладам), 18.00, 23.40 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.00 Рэзананс.
9.15 "Марская паліцыя".
10.10 Тэлебарометр. Прагноз надвор'я.
10.30 Здароўе. Тэлечасопіс.
11.15 "Чалавек мора".
12.05 Да Дня незалежнасці Малдовы. "Яўген Дога". Дак. фільм.
12.35 "Гайдук", "Фэт-Фрумас і Сонца". Мультфільмы.
13.10 Да Дня незалежнасці Малдовы. "Лучафэрул". Маст. фільм. 1-я серыя.
14.35 Урокі Н. Наважылавай.
15.10 Фільм — дзецям. "Бягучыя на свабоду".
16.45 Мультфільм.
17.05 "Марская паліцыя".
18.20 Зона Ікс.
18.30 "Тайныя спружыны палітыкі". Аўтарская праграма Юрыя Азаронка.
18.50 Прыгодніцкі баявік "Карты, грошы, два ствалы".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама. Інфармацыйны канал.
22.00 "Чалавек мора".
22.45 Стадыён.
23.10 Планета "АРТ".

ГРТ

8.00, 11.00 (з сурдаперакладам), 17.00, 22.30 Навіны.
8.15 "Зямля каханя".
9.10 Поле цудаў.
10.10 "Сярэбраны шар". Фаіна Ранеўская. Вядучы — В. Вульф.
10.50 Бібліяманія.
14.50 Камедыя "Вялікі перапынак". 1-я серыя.
16.00 "Вялікае мыццё".
17.30 "Пажар у Астанкіна. Праз год". Спецрэпартаж.
18.00 "Зямля кахання".
19.00 Чакай мяне.
20.00 Час.
20.40 "Закон джунгляў".
21.35 "Сакрэтныя матэрыялы". ("X-files").
22.55 "На футболе" з Віктарам Гусевым.
23.35 "Поўная бяспека".

РАСІЯ

7.00, 8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
7.15 "Экспертыза РТР".
7.30 "Масква—Мінск".
7.45 "Праваслаўны каляндар".
7.50 Сямейныя навіны.
8.15 "Два раялі". Музычна-забаўляльная праграма.
9.00 Мая сям'я.
10.30 Сатырычны кіначасопіс "Фіціль".
10.45 "Санта-Барбара".
16.30 Ігар Касталеўскі, Івар Калныньш і Данатас Баніёніс у дэтэктыве "Уваход "у лабірынт". 1-я серыя.
18.00 "Амазонка".
19.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
19.50 Вячэрні сеанс. Андрэй Сакалоў, Тацццяна Лютаева і Ксенія Качаліна ў вострасюжэтным фільме "Пісьмы ў мінулае жыццё".
21.35 Вялікі рэпартаж РТР. "Фанаты. Убачыць футбол і ўцалець".
22.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
22.40 "Спорт за тыдзень".
23.40 "Разявака". Маст. фільм.
1.15 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

7.05, 11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Падарунак чорнага вядзьмака". Маст фільм.
8.40 "Справа жыццёвая".
9.05 "Свет Яснай Паляны". Дак. фільм.
10.25 Паланезы Г. Вяняўскага выконвае М. Фядотаў (скрыпка).
10.40, 16.45 "Бліскучыя Азеракі".
11.40 "Ціхі Дон". Маст фільм. 1-я серыя.
13.45 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!".
14.15 Рускія цары. Аўтарская праграма А. Панчанкі. "Павел I — рускі Гамлет". Фільм 2-гі.
15.00 Навіны.
15.10 Кіно — дзецям. "Марскі леў Солці".
15.35 "З Чайкоўскага".
16.15 Архітэктурная галерэя.
16.30 "Улада факта".
17.40 "З канцэртнай залы". Біг-бэнд пад кіраўніцтвам Г. Гараняна.
18.15 Астравы. Шаўкат Абдусаламаў.
19.10 "Вячэрняя казка".
19.20 "Суніцы пад снегам". Мультфільм.
19.50 Да 105-годдзя Фаіны Раневскай. У. Дэльмар "Далей — цішыня". Спектакль тэатра імя Массавета. Запіс 1978 г. Пастаноўка А. Эфраса.
21.25 Пасля навін...
21.45 "Далей — цішыня". Спектакль. Частка 2-я.

НТБ

5.00, 6.00, 7.00 "Сёння раніцай".
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.25, 15.35, 18.30 Крымінал.
5.30, 6.35, 14.45 У запас
5.40, 6.45, 7.20 Карданны вал.
5.45 Мультфільм.
7.30 Дог-шоу "Я і мой сабака".
8.25 "Адзін дзень". Праграма К. Набутава.
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
9.25 Маст. фільм "Багацце кахання".
11.20 Маст. фільм "Д'Артаньян і тры мушкецёры". 1-я серыя.
13.30 Стары тэлевізар.
15.50 "Яе звалі Нікіта".
16.55 "Народжаны злодзеем". 18.50 Камедыя "Кітайскі сервіз".
21.50 "Паварот ключа".
23.00 Крымінал.
23.15 "Салдаты ўдачы".

СТБ

6.00 "Сімба-футбаліст". Мультфільм.
6.30, 15.30 "Кот па імені Ік".
7.00, 16.00 "Пітэр Пэн".
7.30, 16.30 "Кароль Артур і рыцары без страху і папроку".
8.00 Музыка на СТБ.
8.15 "Віртуальны свет".
8.30 "Свет спорту вачамі "Жылет".
9.00 "Міньён".
11.00 "Ваенная тайна".
11.30 "Выпадковы сведка".
12.00 Навіны СТБ.
12.15 "Дыскаверы" на СТБ.
12.45 Інфармацыйная праграма "168 гадзін Мінска".
13.50 "Забойная сіла".
15.00 Навіны СТБ.
15.15 "Праспект-200".
17.00 "Чарцяня".
18.00 Навіны СТБ.
18.15 "Віртуальны свет".
18.30 "Выпадковы сведка".
19.00 Інфармацыйна-аналітычная праграма "Тэма дня".
19.15 "Вечарніца".
19.30 "Бязмежжа".
21.40 "Забойная сіла".
23.00 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
23.15 Кулінарныя рэцэпты ад рэстарана "Лясны".
23.30 Мінск на скрыжаванні стагоддзяў.
23.45 Футбольны кур'ер.

АЎТОРАК, 28 ЖНІЎНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00 (з сурдаперакладам), 18.00, 23.35 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.05 "Марская паліцыя".
9.10 "Маленькія Эйнштэйны".
9.35 Стадыён.
10.00 Пазнавальныя праграмы для дзяцей "Увайсці ў танец", "Смачна есці, дзеці!"
10.30 "Прырода ў небяспецы". Фільм "Выратуем азон без прамаруджвання".
10.45 Слова Мітрапаліта Філарэта на свята Успення Багародзіцы.
11.15 "Чалавек мора".
12.00 Тэлевізійны Дом кіно.
12.30 Арсенал. Праграма пра армію.
13.15 "Лучафэрул". Маст. фільм. 2-я серыя.
15.10 "КООАП. Дом для барсука". Мульфільм.
15.20 "Мой любімы звер".
15.30 "Усе на арбіту!".
15.40 "Маленькія Эйнштэйны".
16.10 "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсанаў".
17.05 "Марская паліцыя".
18.20 Зона Ікс.
18.30 "Выбары-2001".
19.35 "Гэтая барабанная рацы". 1-я серыя.
20.15 "Масква—Мінск".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.00 "Чалавек мора".
22.45 Спорт-кур'ер.
22.55 Бокс. Адкрыты чэмпіянат Беларусі сярод прафесіяналаў.

ГРТ

8.00, 11.00 (з сурдаперакладам), 17.00, 22.30 Навіны.
8.15 "Зямля кахання".
9.15 Чакай мяне.
10.10 "Прыгавор. Справа Казлёнка. 2001 год".
10.40 Смачныя гісторыі.
10.50 Бібліяманія.
14.45 Камедыя "Вялікі перапынак". 2-я серыя.
16.00 "Вялікае мыццё".
17.20 Рускі экстрым.
17.50 "Зямля кахання".
18.55 "Зімняя вішня". 6-я серыя.
20.00 Час.
20.40 "Выключэнні без правілаў". Маст. фільм.
22.55 Э. Радзінскі. "Маё тэатральнае жыццё". Фільм 3-ці.
23.45 Марына Уладзі ў камедыі "Дуэт на канапе".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
8.15 "Два раялі".
9.00 Мая сям'я.
10.30 Сатырычны кіначасопіс "Фіціль".
10.40 "Санта-Барбара".
16.30 Маст. фільм "Уваход у лабірынт". 2-я серыя.
18.00 "Амазонка".
19.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
19.50 Маст. фільм "Раскаты перуна".
21.40 "Фіціль".
22.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
22.40 Архіўныя тайны. "У Нарыльск па ўласным жаданні".
23.10 Маст. фільм "Дазвол на забойства".

КУЛЬТУРА

7.05, 11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Сусед па пакоі". Маст. фільм.
9.10 Фестываль "Праваслаўе на тэлебачанні". "Шлях".
9.30 "Кансіліум".
9.55 "Пячнік і трунар", "Лясун". Дак. фільмы.
10.40, 16.40 "Бліскучыя Азеракі".
11.40 "Ціхі Дон". 2-я серыя.
13.45 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!".
14.20 Рускія цары. Аўтарская праграма А. Панчанкі. "Мікалай I — Імператар Усерасійскі". Фільм 1-ы.
15.00 Навіны.
15.10 "Марскі леў Солці".
15.35 І. Бродскі. "Жыццё ёсць тавар на вынас". Выконвае І. Пяховіч.
16.00 "Пячнік і трунар, "Лясун".
17.40 "Звышнавука. "Падарожжа ў часе".
18.05 Дварцовыя тайны. "Мікалаеўскі палац".
18.30 "Пра час і пра сябе". Дзяніс Мацуеў.
19.10 "Вячэрняя казка".
19.20 "Волат эгаіст".
19.50 "Каханне на зямлі".
20.40 Пасля навін...
21.00 "Нікіцінскія вечары".
21.25 "Сусед па пакоі". Маст. фільм.

НТБ

5.00, 6.00, 7.00 "Сёння раніцай".
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.25, 7.20, 15.35, 18.20 Крымінал.
5.30, 6.35, 7.25, 14.45 У запас.
5.40, 6.45, 7.40 Карданны вал.
5.45 Мультфільм.
7.50 Баявік "Салдаты ўдачы".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
9.25 "Паварот ключа".
10.25 Крымінал. "Чыстасардэчнае прызнанне".
11.20 "Д'Артаньян і тры мушкецёры".
13.30 Стары тэлевізар.
15.50 "Яе звалі Нікіта".
16.55 "Народжаны злодзеем".
18.30 Крымінал.
18.50 Баявік "Выхад дракона".
21.50 "Паварот ключа".
23.00 Крымінал.
23.15 "Салдаты ўдачы".

СТБ

6.00 "Сімба-футбаліст".
6.30, 15.30 "Кот па імені Ік".
7.00, 16.00 "Пітэр Пен".
7.30, 16.30 "Кароль Артур і рыцары без страху і папроку".
8.00 Навіны СНД.
8.15 "Аўтапанарама".
8.35 "Кінаафіша Мінска".
8.45 "Віртуальны свет".
9.00 Баявік "Бязмежжа".
11.05 "Свет спорту вачамі "Жылет".
11.30 "Выпадковы сведка".
12.00 Навіны СТБ.
12.15 "Скрыжаванне".
12.45 Праграма "Тайны Старой плошчы" — "Тры лёсы".
13.50 "Забойная сіла".
15.00 Навіны СТБ.
15.15 "Праспект-200".
17.00 "Чарцяня".
18.00 Навіны СТБ.
18.15 "Віртуальны свет".
18.30 "Выпадковы сведка".
19.00 Інфармацыйна-аналітычная праграма "Тэма дня".
19.15 "Вечарніца".
19.30 Драма "Жыццё другога".
21.35 "Забойная сіла".
23.00 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
23.15 Кулінарныя рэцэпты ад рэстарана "Лясны".
23.30 "Аўтапанарама".
23.45 Трагікамедыя "Джульета і духі".

СЕРАДА, 29 ЖНІЎНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00 (з сурдаперакладам), 18.00, 0.25 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.05 "Марская паліцыя".
9.10 "Маленькія Эйнштэйны".
9.35 Сутнасць. Духоўная праграма.
10.00 "Увайсці ў танец".
10.20 "Гэтая барабанная рацы". 1-я серыя.
11.15 "Чалавек мора".
12.00 "Вечар з Міхаілам Дрынеўскім". Музычная праграма.
12.40 Фільмы братоў Люм'ер.
13.15 Маст. фільм "Дажывём да панядзелка".
15.10 "КООАП. Рабаванне вернісажа".
15.20 "Мой любімы звер".
15.30 "Усе на арбіту!".
15.40 "Маленькія Эйнштэйны".
16.10 "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсанаў".
17.05 "Марская паліцыя".
18.20 Зона Ікс.
18.30 "Выбары-2001".
19.35 "Гэтая барабанная рацы". 2-я серыя.
20.15 Формула стварэння. "Палац Рэспублікі".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 Крокі насустрач.
22.15 "Чалавек мора".
23.00 Спорт-кур'ер.
23.10 Крымінальнае дасье.
23.35 Баскетбол. Чэмпіянат Еўропы. Мужчыны. Беларусь — Грузія. Перадача з Гомеля.

ГРТ

8.00, 11.00 (з сурдаперакладам), 17.00, 22.30 Навіны.
8.15 "Зямля кахання".
9.15 "Зімняя вішня". 6-я серыя.
10.15 Пакуль усе дома.
10.50 Бібліяманія.
14.50 Камедыя "Вялікі перапынак". 3-я серыя.
16.00 "Вялікае мыццё".
17.20 Чалавек і закон.
17.50 "Зямля кахання".
18.55 "Зімняя вішня". 7-я серыя.
20.00 Час.
20.40 Камедыя "Аэраплан".
22.55 Э. Радзінскі. "Маё тэатральнае жыццё". Фільм 4-ы.

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі.
8.15 "Два раялі".
9.00 Мая сям'я.
10.30 Сатырычны кіначасопіс "Фіціль".
10.45 "Санта-Барбара".
16.30 Маст. фільм "Уваход у лабірынт". 3-я серыя.
18.00 "Амазонка".
19.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
19.50 Маст. фільм "Поезд ідзе на Ўсход".
21.40 "Фіціль".
22.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
22.40 "Пацучыны вугал". Маст. фільм.

Культура

7.05, 11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Вялікае жыццё". Маст. фільм 1-я серыя.
9.05 Фестываль "Праваслаўе на тэлебачанні". "Байкальскія паданні пра Мікалая Цудатворца — Угодніка Божага".
9.25 Звышнавука. "Падарожжа ў часе".
9.50 "Споведзь перад настаўнікам". Частка 1-я.
10.40, 16.40 "Бліскучыя Азеракі".
11.35 "Ціхі Дон". Маст. фільм 3-я серыя.
13.50 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!".
14.20 Рускія цары. Аўтарская праграма А. Панчанкі. "Мікалай I — Імператар Усерасійскі". Фільм 2-гі.
15.00 Навіны.
15.10 "Марскі леў Солці".
15.35 "Рабаванне па...". Мультфільм.
15.50 Малыя музеі Санкт-Пецярбурга.
16.15 "Ноу-хау".
16.30 Усе суры Карана.
17.40 "Споведзь перад настаўнікам". Частка 1-я.
18.25 Магія кіно.
18.40 "Дзіўны, непаўторны". М. Мардвінаў.
19.20 "Вячэрняя казка".
19.50 "Каханне на зямлі".
20.40 Пасля навін...
21.00 Выступаюць Л. Казарноўская і ГАСО пад кіраўніцтвам У. Сінайскага.
21.25 "Абпаленыя страсцю". Частка 1-я.
22.30 Абсерваторыя.

НТБ

5.00, 6.00, 7.00 Сёння раніцай.
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.25, 7.20, 15.35, 18.35 Крымінал.
5.30, 6.35, 7.25, 14.45 У запас.
5.40, 6.45, 7.40 Карданны вал.
5.45 Мультфільм.
7.50 Баявік "Салдаты ўдачы".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
9.25 Дэтэктыў "Паварот ключа".
10.30 "Асяроддзе". Экалагічная праграма.
11.25 "Д'Артаньян і тры мушкецёры".
13.30 Стары тэлевізар.
15.50 "Яе звалі Нікіта".
16.55 "Народжаны злодзеем".
18.35 Крымінал.
19.00 "Сямейства блюз пад прыкрыццем".
21.50 "Паварот ключа".
23.00 Крымінал.
23.15 "Салдаты ўдачы".

СТБ

6.00 "Сімба-фубаліст".
6.30, 15.30 "Кот па імені Ік".
7.00, 16.00 "Пітэр Пэн".
7.30, 16.30 "Кароль Артур і рыцары без страху і папроку".
8.00 Навіны СНД.
8.15 Інфармацыйна-пазнавальная праграма "Еўропа сёння".
8.40 "Кінаафіша Мінска".
8.50 "Віртуальны свет".
9.00 Драма "Жыццё другога".
11.00 "Клуб "Белы папугай".
11.30 "Выпадковы сведка".
12.00 Навіны СТБ.
12.15 "Дыскаверы" на СТБ.
12.45 "Ноч, вуліца, ліхтар, тусоўка...".
13.50 "Забойная сіла".
15.00 Навіны СТБ.
15.15 "Праспект-200".
17.00 "Чарцяня".
18.00 Навіны СТБ.
18.15 "Віртуальны свет".
18.30 "Выпадковы сведка".
19.00 Інфармацыйна-аналітычная праграма "Тэма дня".
19.15 "Вечарніца".
19.30 Баявік "Каты 2".
21.40 "Забойная сіла".
23.00 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
23.15 Кулінарныя рэцэпты ад рэстарана "Лясны".
23.30 Мінск на скрыжаванні стагоддзяў.
23.45 Драма "Леапард".

ЧАЦВЕР, 30 ЖНІЎНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00 (з сурдаперакладам), 18.00, 0.00 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.05 "Марская паліцыя".
9.10 "Маленькія Эйнштэйны". Серыял.
9.35 Мультыклуб.
10.00 Пазнавальная праграма для дзяцей "Увайсці ў танец".
10.20 "Гэтая барабанная рацы". 2-я серыя.
11.15 "Чалавек мора".
12.10 Вялікі сняданак.
12.35 25-ы кадр.
13.15 "Жыве такі хлопец". Маст. фільм.
15.10 "SOS! КООАПу". Мультфільм.
15.20 "Мой любімы звер".
15.30 "Усе на арбіту!
15.40 "Маленькія Эйнштэйны".
16.10 "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсанаў".
17.05 "Марская паліцыя.
18.25 Зона Ікс.
18.35 "Грант". Стыпендыяты Спецыяльнага Фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрыманню таленавітай моладзі ансамбль трубачоў "Інтрада", цымбаліст Міхаіл Ляончык.
18.55 Лірычная камедыя "Ландыш серабрысты".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.50 "Масква—Мінск".
22.15 "Чалавек мора".
23.00 Спорт-кур'ер.
23.10 Сад мары. Передача для дачнікаў.
23.35 Каралеўскае паляванне.

ГРТ

8.00, 11.00 (з сурдаперакладам), 17.00, 22.30 Навіны.
8.15 "Зямля кахання".
9.15 "Зімняя вішня". 7-я серыя.
10.15 Чалавек і закон.
10.45 Смачныя гісторыі.
10.50 Бібліяманія.
14.50 Камедыя "Вялікі перапынак". 4-я серыя. (Заключная).
16.00 "Вялікае мыццё".
17.20 "Самі з вусамі".
17.50 "Зямля кахання".
18.55 "Зімняя вішня". 8-я серыя. (Заключная).
20.00 Час.
20.40 Баявік "16-ы аддзел".
21.35 Незалежнае расследаванне: Пажар на Астанкінскай тэлевежы.
22.55 Формула ўлады. Старшыня КНР.
23.25 Камедыя "Шкура".
0.50 Рэальная музыка.

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00, 22.00 Весткі. 8.15 "Два раялі".
9.00 Мая сям'я.
10.30 "Фіціль".
19.45 "Санта-Барбара".
16.30 Дэтэктыў "Уваход у лабірынт". 1989 г. 4-я серыя.
18.00 Прыгодніцкі серыял "Амазонка".
19.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
19.50 "Сем дзён пасля забойства". 21.40 Фіціль.
22.30 Весткі—Масква.
22.40 Фільм "Каханне". 1991 г. 0.45 Гукавая дарожка.
1.40 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

7.00 Праграма перадач.
7.05, 11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры. 7.20 Пасля навін...
7.40 "Вялікае жыццё". Маст. фільм. 2-я серыя.
9.05 Фестываль "Праваслаўе на тэлебачанні". "І жыве манастыр".
9.30 "Культура па-за межамі".
9.55 "Споведзь перад настаўнікам". Дак. фільм. Частка 2-я.
10.40, 16.45 "Бліскучыя Азеракі".
11.40 "Рок". Дак. фільм.
13.00 "Краіна "Фестывалія".
13.45 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!"
14.05 "Жывое дрэва рамёстваў".
14.15 Рускія цары. Аўтарская праграма А. Панчанкі. Аляксандр III — цар-міратворац. Частка 1-я.
15.00 Навіны.
15.10 "Марскі леў Солці". Тэлесерыял.
15.35 Танцавальны ансамбль "Парсанс".
17.40 "Споведзь перад настаўнікам". Дак. фільм. Частка 2-я.
18.25 XX стагоддзе. Выбранае. "2-Стэнберг-2".
19.05 "Вячэрняя казка".
19.10 "У парту". Мультфільм.
19.50 "Каханне на зямлі". Тэлесерыял.
20.40 Пасля навін...
21.00 "Вечар паэзіі ў музеі А. Пушкіна".
21.25 "Апаленыя страсцю". Маст. фільм. Частка 2-я.
22.30 "Джазафрэнія".
23.20 Праграма перадач.

НТБ

5.00, 6.00, 7.00 Сёння раніцай.
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.25, 7.20, 15.35, 18.35 Крымінал.
5.30, 6.35, 7.25, 14.45 У запас.
5.40, 6.45, 7.40 Карданны вал.
5.45 Мультфільм.
7.50 Баявік "Салдаты ўдачы".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
9.25 Дэтэктыў "Паварот ключа".
10.25 Кватэрнае пытанне.
11.30 Серыял "Мушкецёры праз 20 гадоў".
13.30 Стары тэлевізар.
15.50 "Яе звалі Нікіта".
16.55 Серыял "Народжаны злодзеем".
18.35 Крымінал.
19.05 Баявік "Чорныя берэты".
21.50 Дэтэктыў "Паварот ключа". Заключная серыя.
23.00 Крымінал.
23.20 Баявік "Салдаты ўдачы".

СТБ

6.00 "Паўзучае войска". Мультфільм.
6.30 "Кот па імені Ік".
7.00 "Пітэр Пэн".
7.30 "Кароль Артур і рыцары без страху і папроку".
8.00 Навіны СНД.
8.15 "Аўтапанарама".
8.40 "Кінаафіша Мінска".
8.50 "Віртуальны свет".
9.00 Баявік "Каты 2".
11.10 "1/52" Спартыўны агляд.
11.30 "Выпадковы сведка".
12.00 Навіны СТБ.
12.15 "Радыёкропка". Музычна-забаўляльная праграма.
12.45 Клуб "Белы папугай".
13.50 "Забойная сіла".
15.00 Навіны СТБ.
15.15 "Праспект-200".
15.30 "Кот па імені Ік".
16.00 "Пітэр Пэн".
16.30 "Кароль Артур і рыцары без страху і папроку".
17.00 "Чарцяня". Тэленавела.
18.00 Навіны СТБ.
18.15 "Віртуальны свет".
18.25 "Экзотыка".
18.40 "Аўтапанарама".
19.00 Інфармацыйна-аналітычная праграма "Тэма дня".
19.15 "Вечарніца".
19.30 Камедыя "Акно ў Парыж".
21.45 "Забойная сіла".
23.00 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
23.15 Кулінарныя рэцэпты ад рэстарана "Лясны".
23.30 Мінск на скрыжаванні стагоддзяў.
23.45 Драма "Гібель багоў".

ПЯТНІЦА, 31 ЖНІЎНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

6.30 Добрай раніцы, Беларусь!
7.00, 9.00, 11.00, 13.00, 15.00 (з сурдаперакладам), 17.40, 23.20 Навіны.
7.10 Добрай раніцы, Беларусь!
8.05 "Марская паліцыя".
9.10 "Маленькія Эйнштэйны".
9.35 "Час мясцовы".
10.00 "Увайсці ў танец", "Смачна есці, дзеці!"
10.30 Дак. серыял. "Прырода ў небяспецы". Фільм "Здаравяк — фларыдская пантэра".
11.15 "Чалавек мора".
12.00 "Славянскі базар у Віцебску-2001". Выбранае.
13.15 Меладрама "Каханая жанчына механіка Гаўрылава".
14.30 "Брава, Браварская!" Дак. фільм да 85-годдзя з дня нараджэння народнай артысткі Беларусі.
15.10 "Таямнічы КООАП". Мультфільм.
15.20 "Мой любімы звер".
15.30 "Усе на арбіту!".
15.40 "Маленькія Эйнштэйны".
16.05 "Прыгоды швейцарскай сям'і Робінсанаў". Заключная серыя.
16.55 "Марская паліцыя".
17.55 Футбол. Адборачны матч маладзёжнага чэмпіянату Еўропы. Беларусь—Украіна. Трансляцыя з Барысава. 20.05 Зона Ікс.
20.20 Формула стварэння. "Братнія сувязі".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
22.00 "Чалавек мора".
22.45 Спорт-кур'ер.
22.55 "Сустрэча ў Траецкім" з Аляксандрам Дамарацкім.
23.35 Маст. фільм "Усё магчыма, бэбі".

ГРТ

8.00, 11.00 (з сурдаперакладам), 17.00, 23.15 Навіны.
8.15 "Зямля кахання".
9.15 "Зімняя вішня". 8-я серыя.
10.15 "Самі з вусамі".
10.45 Смачныя гісторыі.
10.50 Бібліяманія.
16.00 "Вялікае мыццё".
17.20 Дакументальны дэтэктыў.
17.50 "Зямля кахання".
18.50 Поле цудаў.
20.00 Час.
20.50 Прыгодніцкі фільм "К бою!".
23.30 Начная кіназала. Дарога на Вегас у вострасюжэтным фільме "Багсі".

РАСІЯ

8.00, 10.00, 16.00, 19.00 Весткі.
8.15 "Два раялі".
9.00 Мая сям'я.
10.30 "Фіціль".
10.45 "Санта-Барбара".
16.30 Дэтэктыў "Уваход у лабірынт" 1989 г. 5-я серыя.
18.00 Прыгодніцкі серыял "Амазонка".
19.30 Мясцовы час. Весткі—Масква.
19.50 Мікалай Яроменка-малодшы ў вострасюжэтным фільме "Я аб'яўляю вам вайну". 1990 г.
21.40 Вострасюжэтны фільм "Адзінокая белая жанчына" (ЗША). 1992 г.
23.50 Міхаіл Казакоў і Яўген Сідзіхін у фільме Аляксея Учыцеля "Манія Жызелі". 1995 г.
1.35 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

7.00 Праграма перадач.
7.05, 11.30, 13.30, 17.30, 19.30, 23.00 Навіны культуры.
7.20 Пасля навін...
7.40 "Чацвёрка". Маст. фільм.
9.20 Р. Шуман. "Карнавал".
9.55 "Абводны канал". Дак. фільм.
10.45 "Бліскучыя Азеракі".
11.40 "Казка аб згубленым часе". Маст. фільм.
13.00 "Партрэт горада на фоне горада". Мастак Аціла Стэфаноні.
13.45 "Ох, ужо гэтыя дзеткі!".
14.15 Рускія цары. Аляксандр III — цар-міратворац.
15.00 Навіны.
15.10 "Марскі леў Солці".
15.35 "Легенды перуанскіх індзейцаў". Мультфільм.
15.50 Уладзімір Гусеў у праграме "Век рускага музея".
16.15 "Сенсацыя! Сенсацыя? Сенсацыя".
16.45 "Бліскучыя Азеракі".
17.40 "Абводны канал". Дак. фільм.
18.25 У вашым доме. "Сакратаркі".
19.05 "Вячэрняя казка".
19.10 "Пра Пятрушку". Мультфільм.
19.50 "Каханне на зямлі".
20.40 Пасля навін...
21.00 "Чацвёрка". Маст. фільм.
23.20 Праграма перадач.

НТБ

5.00, 6.00, 7.00 "Сёння раніцай".
5.15, 6.15, 7.15 Спорт, надвор'е.
5.20, 6.25, 7.20 Крымінал.
5.30, 6.35, 7.25 У запас.
5.40, 6.45, 7.40 Карданны вал.
5.45 Мультфільм.
7.50 Баявік "Салдаты ўдачы".
9.00, 11.00, 13.00, 15.00, 18.00, 21.00 Сёння.
9.25 Серыял. Дэтэктыў. "Паварот ключа".
10.25 Падарожжы натураліста.
11.25 "Мушкецёры праз 20 гадоў".
13.30 Стары тэлевізар.
14.45 У запас.
15.30 "Вуліца Сезам".
15.55 "Яе звалі Нікіта".
16.55 Серыял "Народжаны злодзеем".
18.30 Крымінал.
18.50 Баявік "Чысцільшчык".
21.50 "Жаночы погляд" Аксаны Пушкінай.
22.30 Юбілей А. Учыцеля. Дак. фільм "Рок".
23.55 Праграма перадач.

СТБ

6.00 "Паўзучае войска".
6.30 "Кот па імені Ік".
7.00 "Пітэр Пэн".
7.30 "Кароль Артур і рыцары без страху і папроку".
8.00 Навіны СНД.
8.15 "Дыскаверы" на СТБ.
8.40 "Кінаафіша Мінска".
8.50 "Віртуальны свет".
9.00 Камедыя "Акно ў Парыж".
11.30 Выпадковы сведка".
12.00 Навіны.
12.15 Інфармацыйна-пазнавальная праграма "Еўропа сёння".
12.45 Праграма "Паэт у Расіі больш, чым паэт".
13.50 "Забойная сіла".
15.00 Навіны СТБ.
15.15 "Праспект-200".
15.30 "Кот па імені Ік".
16.00 "Пітэр Пэн".
16.30 "Кароль Артур і рыцары без страху і папроку".
17.00 "Чарцяня".
18.00 Навіны СТБ.
18.15 "Віртуальны свет".
18.25 "Лікбезспажыўсаюз" прадстаўляе...
18.30 "Выпадковы сведка".
19.00 "Тэма дня".
19.15 "Вечарніца".
19.30 Камедыя "Адкрыццё сезону".
21.35 "Забойная сіла".
23.00 Навіны "СТБ—24 гадзіны".
23.15 Кулінарныя рэцэпты ад рэстарана "Лясны".
23.30 Мінск на скрыжаванні стагоддзяў.
23.45 Камедыя "Другое жыццё".

СУБОТА, 1 ВЕРАСНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00, 9.00, 15.00, 18.30 Навіны.
7.10 "З малітвай аб Беларусі". Відэафільм аб візіце Патрыярха Маскоўскага і Усяе Русі Аляксія II на Беларусь.
8.30 Здароўе. Тэлечасопіс.
9.10 Мультфільм.
9.35 Прэм'ер-парад.
10.05 "Усё нармальна, мама!" 10.35 Сад мары.
11.05 Мультыклуб.
11.35 "Магчыма, яны звар'яцелі".
12.00 "Ваша лато".
12.40 Каралеўскае паляванне.
13.05 Чароўная шкатулка "Саюзмультфільма".
13.40 "25 градусаў на Поўдзень".
14.30 Сталіца. Інфармацыйна-аналітычная праграма.
15.10 "Расклад на паслязаўтра".
16.30 З дакладных крыніц.
17.05 "Зачараваны долар".
18.55 Футбол. Адборачны матч чэмпіяната свету. Беларусь—Украіна. Трансляцыя з Мінскага стадыёна "Дынама".
21.00 Панарама.
21.50 Спорт-кур'ер.
22.00 Тайныя спружыны палітыкі.
22.25 Вострасюжэтны фільм "Тайны Лос-Анджэлеса".
0.35 Відзьма-нявідзьма.

ГРТ

7.10 Час патрыярха. Дак. фільм.
7.40 Мультсеанс: "Маўглі: Бітва".
8.00 Ранішняя гімнастыка.
8.50 Бібліяманія.
9.15 Смак.
9.35 Смехапанарама Яўгена Петрасяна.
10.10 Здароўе.
10.55 У свеце жывёл.
11.40 "Каб памяталі...". Юрый Бялоў.
12.25 Надзея Румянцава і Юрый Бялоў у фільме "Непадатлівыя".
14.10 Дэтэктыў. "Місіс Брэдлі: Лёгкая смерць". 1-я серыя.
15.05 Дысней-клуб: "Усё пра Мікі Мауса".
15.30 "З лёгкай парай!". У гасцях у Міхаіла Еўдакімава.
16.00 "Вялікае мыццё".
17.15 "Паскораная дапамога".
17.50 Дэтэктыў "Зло пад сонцам".
20.00 Час.
20.30 Баявік "Караван смерці".
21.35 Футбол. Адборачны матч чэмпіянату свету. Зборная Славеніі—зборная Расіі.
23.30 Баявік "Экспрэс фон Райна".

РАСІЯ

7.45 "Тэлепузікі".
8.10 "Залаты ключ".
8.30 Фільм для дзяцей "Кыш і Два партфелі". 1974 г.
9.45 Добрай раніцы, краіна!
10.35 "Сто да аднаго".
11.25 Сам сабе рэжысёр.
12.00 Прыгодніцкі мастацкі фільм "Згублены свет. Бой гладыятараў".
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Дзённы сеанс. Роза Макагонава і Віктар Аўдзюшка ў фільме "Яны сустрэліся ў дарозе". 1957 г.
15.00 "Учора ў Політэхнічным". Андрэй Вазнясенскі.
15.50 "И дольше века...". Лео Бакерыя.
16.30 "Прэс-клуб".
17.00 Мая сям'я
17.55 "Аншлаг".
19.35 Камедыя "Несправядліва абвінавачаны" (ЗША).
21.20 Вострасюжэтны фільм "Уцёкі з Шоушэнка" (ЗША). 1994 г.
0.00 Чэмпіянат свету па аўтагонках у класе "Формула-1".
1.10 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

9.00 Праграма перадач.
9.05 "Мой цырк".
9.30 "Ці памятаеш ты".
9.45 "Парта Гугуцэ". "Коля, Оля і Архімед". Мультфільмы.
10.15 "Бабуліны рэцэпты".
10.30 Сяргей Уладзімірскі ў праграме "Вандроўкі музыканта".
10.50 Залаты п'едэстал. Валянцін Нікалаеў.
11.20 Графаман.
11.45 Век кіно. "Мара". Маст. фільм.
13.30, 21.00 Навіны культуры.
13.45 "Мама". Маст. фільм.
15.05 "Казка пра цара Салтана". Мультфільм.
16.00 "Старонкі часопіса Пячорына".
17.30 "Гісторыя Масквы".
18.00 Сферы. Міжнародны агляд.
18.40 "Дзяцінства карусель".
18.50 "Вячэрняя казка".
19.00 "Іванушка". Мультфільм.
19.10 "Феліні". Маст. фільм.
20.30 Рамантыка раманса.
21.20 "Асабістыя ўспаміны аб вялікім жыцці".
21.25 "Блеф-клуб".
22.05 "Дзённік дырэктара школы". Маст. фільм.
23.20 Праграма перадач.

НТБ

6.55 Анонс дня.
7.00, 9.00, 11.00, 15.00, 18.00 Сёння.
7.20 Свет прыгод і фантастыкі. "Новыя прыгоды Супермэна".
8.20 "Палундра".
9.15 "Шчырае прызнанне".
9.45 "Расліннае жыццё".
10.20 Кватэрнае пытанне.
11.30 Камедыя "Саламяны капялюшык".
14.15 "Крымінальная Расія". "Сцеражыся кампаньёна". 2-я серыя.
15.35 Маст. фільм "Парыжскія тайны".
18.40 Баявік "Пяты элемент".
21.20 Маст. фільм "Ёсць аб чым пагаварыць!".
23.25 Камедыя "Біякупал".
1.20 Праграма перадач.

СТБ

7.00 Музычны канал.
7.30 "Сімпсаны". Мультфільм.
8.00 "Неверагодны Халк". Мультфільм.
8.30 "Аўтапанарама".
9.00 Камедыя "Адкрыццё сезона".
11.15 "Святло і цень". Праграма аб мастацкай фатаграфіі.
11.30 "Экзотыка".
11.45 "Кіно пра кіно": "Хічкок, Селзнік і канец Галівуда". Дак. фільм.
12.45 "Скрыжаванне".
13.05 Кулінарныя рэцэпты ад рэстарана "Лясны".
13.20 Камедыя "12 крэслаў".
15.15 "Хто я..."
15.30 "Добры дзень, доктар".
15.45 "Аўтапанарама".
16.00 "Неверагодны Халк".
16.30 "Джын Джын з краіны Пандаленд".
17.00 "Бафі". Тэлесерыял.
18.00 Маст. фільм.
19.30 "Гадзіна пік".
20.30 Музыка на СТБ.
21.00 "Праспект-200".
21.20 Баявік "Снайперы".
23.30 Футбол. Адборачны матч чэмпіянату свету 2002 года. Германія—Англія.

НЯДЗЕЛЯ, 2 ВЕРАСНЯ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

7.00 Дэтэктыў "Зачараваны долар".
8.35 "Аграсвет".
9.00, 15.00 Навіны.
9.10 "Кошка, якая гуляе сама па сабе".
10.20 "Адысея каманды Кухто".
10.55 "Усё нармальна, мама!"
11.30 Вялікі сняданак.
11.55 "Спяваем з аркестрам".
13.00 "Арсенал". Праграма аб арміі.
13.30 "Магчыма, яны звар'яцелі".
14.20 "І іншыя афіцыйныя асобы".
14.30 "Час мясцовы".
15.10 "Сустрэча ў Траецкім" з Аляксандрам Дамарацкім.
15.35 Крымінальнае дасье.
16.05 Баскетбол.
17.00 "Чорны замак Альшанскі". Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі.
19.10 Планета "АРТ".
19.40 Тэлебарометр.
20.00 Рэзананс.
20.50 Спорт-кур'ер.
21.05 "Няўлоўныя мсціўцы", "Новыя прыгоды няўлоўных". Маст. фільмы.

ГРТ

7.35 Дысней-клуб: "Русалачка".
8.00 "Ералаш".
8.15 "Паскораная дапамога".
8.50 Бібліяманія.
9.15 "Бесталковыя нататкі" з Дзм. Крыловым.
9.30 Пакуль усе дома.
10.10 Клуб падарожнікаў.
10.50 Ранішняя пошта.
11.20 Дак. дэтэктыў. "Шлях на Галгофу. Справа 1982 года".
11.55 "Самі з вусамі".
12.25 Вострасюжэтны фільм "Выпраўленаму верыць".
14.10 Дэтэктыў. "Місіс Брэдлі: Лёгкая смерць". 2-я серыя.
15.05 Дысней клуб.
15.35 Разумніцы і разумнікі.
16.05 Жывая прырода.
17.20 "Стралец непрыкаяны".
19.10 "Пяты элемент".
21.30 Часы.
22.50 Серыял "Тысячагоддзе".
23.40 Віктар Цой у фільме "Апошні герой".

РАСІЯ

8.40 Усерасійская латарэя "ТБ Бінга шоу".
9.20 Добрай раніцы, краіна!
10.00 "Аншлаг".
10.55 "Гарадок".
11.30 "Самародкі Расіі". Канцэртная праграма.
13.00, 19.00 Весткі.
13.20 Дыялогі пра жывёл.
14.05 "Вакол свету".
15.50 Чэмпіянат свету па аўтагонках у класе "Формула-1".
17.00 "Адзін дзень з Прэзідэнтам". Дак. фільм.
17.25 "Марасейка, 12".
19.35 "Моцна закаханы" (Італія). 1981 г.
21.45 Камедыя "Шалёны Сесіл Бі".
23.35 Дэтэктыў "Басейн".
1.55 Прагноз надвор'я.

КУЛЬТУРА

9.00 Праграма перадач.
9.05 "Увага, чарапаха!". Маст. фільм.
10.25 "Вінцік і Шпунцік — вясёлыя майстры". Мультфільм.
10.55 Ток-шоу "Наўздагад".
11.20 Тым часам.
11.45 "Першы настаўнік". Маст. фільм.
13.30, 21.00 Навіны культуры.
13.45 "За запалкамі". Маст. фільм.
15.25 "Канёк-гарбунок". Мультфільм.
16.35 У свеце танца. Л. Мінкус. Балет "Баядэрка".
18.50 Карэн Шахназараў у праграме "Камера-абскура".
19.30 "Вячэрняя казка".
19.35 "Вясёлая карусель". Мультфільм.
19.50 Да 75-годдзя Яўгена Лявонава. "Сустрэча". Дак. фільм.
20.30 "Смеханастальгія".
21.20 "Асабістыя ўспаміны аб вялікім жыцці".
21.25 "Архангельскія навелы". Мультфільм.
21.40 "Каханне ў Германіі". Маст. фільм.
23.20 Праграма перадач.

НТБ

6.55 Анонс дня.
7.00, 9.00, 11.00, 15.00, 18.00 Сёння.
7.20 "Новыя прыгоды супермэна".
8.20 "Жаночы погляд" Аксаны Пушкінай.
9.20 Маст. фільм "Васіль Буслаеў".
11.20 Служба выратавання.
11.55 Маст. фільм "Зямля Саннікава".
13.40 Падарожжы натураліста.
14.20 Вялікія бацькі.
15.20 Маст. фільм "Нябёсы абетаваныя".
18.40 Лялькі.
18.55 Маст. фільм "Прынцэса на бабах".
21.15 Баявік "Кобра".
23.00 Ліга чэмпіёнаў пачынае сезон.
23.40 Баявік "Дзяўчына на танку".
1.40 Праграма перадач.

СТБ

7.00 Музычны канал.
7.30 "Сімпсаны". Мультфільм.
8.00 "Гадзіна пік".
9.00 Камедыя "Жандарм з Сен-Трапе".
11.15 Мінск на скрыжаванні стагоддзяў.
11.30 "Добры дзень, доктар".
11.45 "Кіно аб кіно": "Хічкок, Селзнік і канец Галівуда". Дак. фільм.
12.45 "Радыёкропка".
13.20 Камедыя "12 крэслаў".
15.45 "Кінаафіша Мінска".
16.00 "Інспектар Геджэт". Мультфільм.
16.30 "Джын Джын з краіны Пандаленд". Мультфільм.
17.00 "Бафі". Тэлесерыял.
18.00 Маст. фільм.
19.30 Інфармацыйная праграма "168 гадзін Мінска".
20.30 Музыка на СТБ.
21.00 "Праспект-200".
21.15 Камедыя "Без пачуцця".
23.25 "Стрэмны гарадок Саўз Парк". Мультфільм.
23.55 Начны музычны канал.

Галоўны рэдактар Аляксандр Гайдук

ЗАСНАВАЛЬНІК — МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Рэгістрацыйны нумар 197.

НАШ АДРАС:
220034, МІНСК, ВУЛІЦА ЗАХАРАВА, 42.
Тэлефоны: прыёмнай рэдакцыі — 36-91-42; намеснікаў галоўнага рэдактара — 36-40-63; бухгалтэрыі — 36-53-22; рэкламы — 36-40-63; аддзелаў: школ — 36-43-62; праблем выхавання, навукі — 36-43-71, 36-90-63; інфармацыі —36-41-55; ВНУ і тэхнікумаў — 36-44-25; прафтэхадукацыі, пісьмаў і сацыяльных праблем — 36-44-25; культуры — 36-41-55.

Аўтары дапісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт), асноўнае месца работы, зваротны адрас, нясуць адказнасць за дакладнасць фактаў і іншай інфармацыі.

Пісьмы, рукапісы, фотаздымкі і малюнкі не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Аб'явы могуць друкавацца не толькі на дзяржаўнай, але і на замежных мовах.

Меркаванне аўтараў публікацый не абавязкова адлюстроўвае пункт гледжання рэдакцыі.

Адказны дзяжурны Мікола ГІЛЕВІЧ.

Рэспубліканскае унітарнае прадпрыемства друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220041, Мінск, праспект Ф.Скарыны, 79.
Аб'ём — два друкаваныя аркушы. Спосаб друку — афсетны. Фармат А2. Індэкс 63867.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 Замова №4656
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Падпісана да друку 24.8.2001 г. у 18.10
Наклад 30.000 паасобнікаў.